Коммунис ажалай коллективүүдтэ, ударнигуудта, үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ, шэнэ юумэ үүсхэгшэдтэ алдар соло!

(КПСС-эй ЦК-гай уряануудhаа).

* * *

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 253 (10314) | 1963 оной октябриин 25, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ДУНГЫН АДАГАЙХИД ТҮРҮҮЛҺЭЭР

Үдэрhөө үдэртэ улам дүтэлжэ байгаа Агуу ехэ Октябриин hайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр, амжалта туйлалтаар угтахын түлөө хаа хаанагүй социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байна.

Бүгэдэ арадай энэ гайхамшаг хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, Хүдэриин совхозой Дунгын адагай hаалишад (даагшань коммунист Константин Будаев) эрхимээр ажаллана. Байгша оной үнгэрhэн 9 hарада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1531 литр hү hаагаад, Хяагтынгаа Үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай фермэнүүдэй дунда түрүү hуури эзэлээ.

Иимэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб?

— Ямаршье ажал — оролдолгын хүсэн. Бидэ hү ехээр hаахын тула зундаа—хүхэ ногооной үедэ, намартаа—тэжээлэй элбэгтэ оролдохоhоо гадна, бүхэли жэл соо эршэмтэйгээр тэмсэдэгбди, — гэжэ фермые даагша К. Будаев зугаална.

Тэрэнь тон зүб. Тиигэбэшье фермынхид илангаяа зунай hарануудта килограммшье ороохо тарянай зүйл үнеэдэй тэжээлдэ гаргалгалангүй, hү ехээр hаажа шадаа. Нэн түрүүн бэлшээрез зүбөөр хэрэглэн, тэрэнээ ходо hэлгэжэ байгаад малаа адуулдаг hэн. Жэшээнь, 3 hарын туршада Цагаан-Арал, Шаралдай, Моностой, Доодо-Арал, Хэлтэгы, Цагаан-Тохой гэхэ мэтэ холын бэлшээридэ мал hайса адуулагдаа.

— hайн ногоотой бэлшээри бэдэржэ, ходол иишэ тиишээ зөөжэ ябахамнай бэрхэтэйшэг бэлэй. Теэд ябадалhаань залхуураад, үнеэдээ нэгэл газарта ээрэжэ байгаа hаа, hүн яагаад ехэ hаагдахаб даа. Малаа hайса садхааха, hү шэмыень дээшэлүүлхын хойноhоо шадалаараал болгдоо,—гэжэ малшан үбгэн Данзан Самбуевич Доржиев хэлэнэ.

Үнэхөөрөө хура-бороо, халуун наранда хээгүүр майхан, отогто байрлажа байгаад, үнеэдые үдэр hүнигүй гансаараа адуулхань гайтайшаг hэн. Теэд Данзан Самбуевич зориhондоо хүрөө.

— Суута кукурузашан, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Радна Доржиевич Гонсорунов баhал сагаан эдеэ дэлбэрүүлэлсэнэ гээшэ. Энэ нүхэрэйнгөө оролдожо ургуулhан силосээр үнеэдээ садатарынь эдеэлүүлжэ, hү ехээр hаана ха юмбибди. Эрхим кукурузашандаа гүнзэгы баясхалан хүргэнэбди,—гэжэ дунгын адагайхид үнэн зүрхэнhөө хэлэдэг.

Фермын hаалишад өөhэдөө баhал хүгшэн залуугүй габшагай шангаар ажаллажа, амжалтын туг альган соогоо бүхөөр адхаа ха юм. Илангаяа залан hайхан зантай, хүдэлмэришэ бэрхэ hаалишан Зоя Мункуевае магтахаар. Энэ эхэнэр бүри 1951 ондо, 18 наhатайдаа, тус фермэдэ ерээд, тэрэ гэhээр таhалгаряагүй хүдэлжэ байна. Мүн hү hааха социалис уялгаяа жэлhээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэдэг. Мүнөөшье жэлдэ зориhондоо заабол хүрэхэ даа.

Шударгы бэрхэ hаалишад Раднасу Доржиева, Ольга Банзарова гэгшэдэй оролдосото ажал тухай hураг суунь Алтай нютагта үнинэй мэдээжэ болонхой. Эдэнэр үнгэрhэн 9 hара 20 хоног соо үнеэн бүриhөө тус тустаа 2000 гаран литр hү hаагаа.

— Манай фермэ ходол амжалтын замаар тогтон торонгүй дабшажа ябана бэшэ. Ажалдамнай элдэб дутагдалнууд ушардаг. Тээсгэн малай үбэлжөөндэ орожо, үнеэдые үдэрэй 2 дахин hаахалаарнай hүнэй гараса hураггүй бага болоо. Иимэ юумын болоходо, булта сугларжа хэлсээд, үнеэдээ hайнаар эдеэлүүлхэ, зүбөөр адуулха, дахинаа үдэрэй 3 hаадаг болохо гэлсээбди. Тиигэжэ октябриин 15-да сүүдхын 447 литр hү hаадаг байбал, мүнөө энэ hарын 16—20-ной үдэрнүүдтэ 497—540 литртэ хүргөөбди. —гэжэ фермые даагша нүхэр Будаев хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн эндэ үнеэдэй үрэжүүлгэдэ тон ехэ анхарал хандуулагдадаг байна. Техник-үрэжүүлэгшэ Владимир Олбороев фермынтээ hаалишад, мал адуулагшадтай хамта үрэжүүлгын хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэнэ. Нёдондо зуун үнеэн бүриhөө 101 тугал түлжүүлээ. Мүн гунжадые хаhа сагтань ороондо оруулаад, түрүүлжэ, зүбөөр эдеэлүүлжэ, харууhалжа, hайнаар hаадаг.

Эдэ түрүү онол аргануудые ажалдаа шадамараар хэрэглэн, жэлэй дүрбэн сагта сагаан эдеэ элбэг ехээр абана. Байгша оной үбэлжэлгэдэшье бараг hайн бэлдэнхэй, «hү тарагаа салгидуулхал байхабди» гэжэ дунгын адагайхид мэдүүлнэ.

А. Сурмач,
«Ленинэй туг» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

...дэй туhаламжаар

...сточные Саяны» (Түн... колхозой бүхы малшад, колхознигууд ниитынгээ ... малые hайнаар ондо ...ын тулада бэлэдхэлэй ...эри сүлөө зайгүй ...жа байна. Энэ талаар ...и отделенеэрхин эмхи ...айгаар үбэлжэлгэдэ ...э байhан үетэй.

...ай байра шэнээр ба... заhабарилгада нюта...гэд-пенсионернүүд эдэб...ээр хабаадалсана. Жэ... Галбай нютагай бүлэг ... хамтаржа, барилгын ...а болоhон юм. Тиигээд ... 200 үнеэдэй байха ... дулаан байра бодхоо...шаглалгада оруулба. ...ь үнеэ оньhоор hаа...русель» гэжэ түхеэрэл...хогдохонь. Тиихэдэ ма...аар хангахын тула эндэ ... малтагданхай, тэрэнэй ...тусхай насосоор татаг...ргагдаха байна.

...дэй байха шэнэ байра ...ада үндэр наhатай нү... Бухаев, Ш. Халбалза... Ангархаев, Н. Степа...гшэд бүришье hайнаар, ... сусашагүйгөөр хүдэл...аа.

...ань адууhа малаа уhал...ула гүүртэ, отарадаа ...рходhоо машинаар уhа ... хэмгүй ехэ мүнгэ зөө...гашалдаг, тусхай маши...идаг hэн. Харин мүнөө ... колхозоймнай хүтэлбэ...эд томо томо гүүртэ, ...нуудай хажуугаар ху...лтуулаа.

С. Ардуев,
хүдөө бэшэгшэ.

Ноябриин түсэбөөр

Онохойн модоной комбинадай коллектив Октябриин hайндэрые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ зоригжонхой. Комбинадай коллективэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ олон түрүүшүүл шалтаржа ябана.

Модо хюрөөдэлгын цехэйхид 10 hарынгаа түсэбые болзорhоонь 13 хоногоор уридшалан дүүргээд, ноябриин түсэбөөр ажаллана. Тэдэнэр октябриин 23-да ноябриин түсэбөөр 2700 кубометр хюрөөдэмэл модо бэлэдхэhэн байна. Энэ hарын дүүрэтэр 10 hарын түсэбhөө гадуур 7500 кубометр хюрөөдэмэл материал бэлэдхэхэ уялга тэдэнэр абаба. Рамын хюрөөшэн Анатолий Галактионович Бурлаков, станок дээрэ ажаллагша Лидия Ивановна Кривогорницына гэгшэд эрхим ажалаараа суурхаhаар үнинэй.

Шпала хюрөөдэгшэд 10 hарынгаа түсэб мүн лэ дүүргэнхэй. Тэдэнэр мүнөө ноябриин түсэбөөр 17300 шпала хюрөөдөө, 10 hарын даабариhаа гадуур 35 мянган шпала бэлэдхэхэ уялга абаба. Ажалай түрүүшүүл Иван Борисович Рычков, Анна Федотовна Нерелыгина, Александра Агафоновна Ткачева, Михаил Андреевич Касьянов гэгшэд, Василий Иванович Кочетовой бригадынхид даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Хюрөөдэлгын цехүүдэй коллективүүд 10 hарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, түсэбhөө гадуур ехэ продукци бүтээхые оролдоно. Тэдэнэр 10 hарын даабариhаа гадуур хайрсатай 51 кубометр хабтагай, гэр барилгада хэрэгтэй 10 мянган кубометр модо хюрөөдэхэ уялга абаа.

Н. Опак,
комбинадай главна инженер.

Республикын колхоз, совхозуудта гүрэндэ hү худалдаха жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай

1963 оной октябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управленинүүд, аймагууд	hү худалдалга
Баргажанай	85
Зэдын	79
Кабанскын	68
Хяагтын	71
Мухар-Шэбэрэй	68
Түнхэнэй	63
Улаан-Үдын	75
Хориин	75
Баунтын	85

Жэлэй дүүрэтэр хоёр hараhаа үлүүхэн саг үлэбэ. Теэд зарим үйлэдбэриин управленинүүд hү худалдаха түсэбөө муугаар дүүргэнэ. Илангаяа Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын ажахынууд республикаяа хойшонь татана.

Тиимэhээ эдэнэр зохихо тобшолол хэжэ гээгдэлhээ гарахын тула эрид хэмжээ абаха уялгатай.

•Уhалагдадаг газар• —арадаймнай баялиг

Совет засагай тогтоhон бүри түрүүшын жэлнүүдhээ газар таряалан уhалха, ган гасууртай тэмсэхэ асуудалда Ленин багшамнай тон ехэ анхарал хандуулдаг байгаа.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо Коммунис парти, совет арад Ильичэй сэсэн мэргэн hургаал заабариие бэелүүлэн, Дунда Азиин, Кавказай саада бэеын, мүн ороной бусадшье республикануудта газар уhалха айхабтар ехэ хүдэлмэри хээ. Мүнөөшье парти, правительство энэ шухала асуудалда анхаралаа үшөө дахин хурсаар хандуулан, ямаршье уларилтай жэлдэ ороохо тарянай болон бусад ургамалнуудай тогтууритай баян ургаса абадаг болохо зорилго табина.

«Уhалагдадаг газар—арадаймнай баялиг. Тиимэhээ тэрэнэй гектар бүхэниие тон зүбөөр, эгээл ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ шухала» гэжэ Н. С. Хрущев тээсгэн Хойто-Кавказай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглээ hэн.

Шэрүүн хүйтэн, ганданги уларилтай гэгдэдэг манай Буряад оронойшье олонхи колхоз, совхозуудта эзэн ёhоор оролдожо, газараа hайнаар уhалаад, үтэгжүүлээд байбал, ороохо тарянай, үбhэ ногооной болон бусад тарималнуудай үндэр баян ургаса абаха найдамтай арга боломжо бии. Гансахан номин долгито Байгал далайдамнай элбэг уhатай 300 гаран гол горход урдан ороно. Тэрээнhээ гадна, хаа хаанагүй харьялан урдадаг бишыхан булаг горход, хабтагай сагаан уhа нуурнуудые тоолохо болоо hаа, хэды олон гээшэб! Эдэмнай одоол байгаалиин барагдашагүй ехэ баялиг шуу!

Республика доторнай бүхыдөө 188 мянган гектар уhалагдадаг газар, тэрэ тоодо 40 мянган га уhалууриин таряалан бии. Энээниие үшөөл бага гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Бии байhан уhалууриин бүхы hубаг ханааб, түхеэрэлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, зарим газарта тэдэниие шэнээр бариха, мүн үбэлэй сагта тошо ехээр халяаха, ажахынуудта бүлүүр станцинуудые, уhа сасадаг машинануудые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхэ шухала болоно. Тиигэбэл, ойрын жэлнүүдтэ бүхыдөө 300—320 мянган га газар уhалдаг болохо дүүрэн аргатайбди. Тиигэhэнэй ашаар хэды ехэ ороохо тарян, hүн, мяхан, ноохон, үндэгэн гэхэ мэтэ продукци нэмэжэ абтаха гээшэб!

Колхоз, совхоз бүхэн хүсэ ехэтэ машина техникэ, элдэб оньhон түхеэрэлтэнүүдээр түгэд зэбсэгжэнхэй. Тэндэ гайхамшагта амжалта туйладаг ажалша бэрхэ таряашад, механизатор, луговодушье олон ха юм. Таряалан, сабшалан уhалжа, ороохо тарянай, үбhэ ногооной болон бусад ургамалнуудай элбэг ехэ ургаса абадаг тэдэнэй баян дүй дүршэлые хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухала зорилго болоно.

hаяхан манай газетэдэ Улаан-Үдын управлениин «Гигант» колхозой суута таряашан, Социалис Ажалай Герой С. К. Киселев арба гаран жэлэй саада тээ хайшан гэжэ газараа зүбөөр уhалаад, шадамараар үтэгжүүлжэ, ороохо тарянай үзэгдөөгүй үндэр баян ургаса абадаг байhан тухайдаа хөөрөө. Серапион Кирилловичэй звеногойхид үбэл-зун, хабар-намаршье таряалан дээрээ айхабтар ехэ ажал хэжэ, гол горхоной уhа хаагаад, хэдэн олон hубаг ханааб татажа, гэрэйшье hуурии зэргэ газар үлөөнгүй уhалдаг байгаа. Гансахан уhалууриин хүсөөр үндэр ургаса абтахагүй байhаниие хараада абалсан, таряалан дээрээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ hайса гаргадаг, аргал шэбхээ уhанда шэнгэрүүлээд, шэмэ шүүhэернь газараа уhалдаг hэн. Тиигэжэ эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлэн, хэдэн жэл удаагаар гектарай 25—30 центнер, зарим жэлдэ hайн газарhаань га бүриин 48—53 центнер хүрэтэр таряа хуряагаа.

Теэд яахадаа «Гигант» колхозойхид мүнөө гектарай оройдоол 6—7 центнер хүрэхэтэй үгытэй ургаса абанаб? Али тэндэхи газарынь ондоо боложо, байгаалиин байдал хубилшоо гү? Үгы. Имагтал таряалангаа зүбөөр, эзэн ёhоор уhалха, үтэгжүүлхэ, шадамараар элдүүрилхэ тушаа оролдолго багаар гаргана. Тиигэдшье нүхэр Киселевой хүдэлдэг үеынхитэй жэшэхээр бэшэ, мүнөө колхоздо элдэб трактор, машинануудhаа эхилээд, бүлүүр станцинууд хүрэтэр дүүрэн бии болоо ха юм.

Республикын түрүү кукурузашад Н. Кондратюков, Д. Жанаев, Р. Гонсорунов, Д. Ванжилов болон бусад газараа hайнаар уhалhан, үтэгжүүлhэнэй ашаар жэлhээ жэлдэ кукурузын элбэг баян ургаса хүряана. Хэдэн жэлэй саана Үнэгэтэй нютагай суута хартаабхашан Л. Шурыгинагай га бүриhөө 1000 центнер ургаса абаhаниие мартажа болохогүйл. Тэрэнэй үнэтэ хэрэгые үргэлжэлүүлhэн А. Мильгунова жэл бүхэндэ хартаабхын баян ургаса абана бшуу.

Ямаршье ган, хуурай жэлдэ газараа зүбөөр уhалаад, үбhэ ногооной элбэг ехэ ургаса хуряадаг эрхим луговодууд управлени бүхэндэ олон. Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Дэрээнэй совхозой луговодууд Б. Будаев, Г. Хурганов гэгшэд хабартаа, зундаа гол горходые хаажа, мүн тэндээ үбэлынь тошо хада гүбээ шэнгеэр халяагаад, даажа абаhан сабшалангаа садатарынь ундалуулжа, га бүриhөө 48—50 центнер хүрэтэр эрхим шанартай үбhэ абадаг байна. Ажахын тоосоондо ороhон Хориин түрүү хонишод Ц. Буянтуев (Хэжэнгын совхоз), Б-Д. Гончиков (Анаагай совхоз) болон бусадай даадаг бригаданууд сабшалангаа бодото эзэн ёhоор уhалжа, үтэгжүүлжэ, ган гасуур болоhон hүүлэй 2 жэлдэ хони, хурьгадтаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэhэниинь мэдээжэ.

Теэд олонхи колхоз, совхозуудта эдэ бүхы арга боломжын үшөөл хүсэд hайнаар хэрэглэгдэжэ шадагдаагүй байhаниинь гэмшэлтэй. Уhалууриин хүдэлмэрии нобшо муугаар эмхидхэгдэhэн, хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал багаар табидаг дээрэhээ колхоз, совхозуудта нилээд ехэ газар жэлhээ жэлдэ уhалагдангүй үлэнэ. Илангаяа хабартаа хада уулаhаа, ой тайгаhаа бууhан хэды ехэ hайрам дэмы талаар урдажа ошоно гээшэб? Үбэлдөө таряалан, сабшалан дээрэ тошо халяаха хүдэлмэри тоогдоногүй. Намарай уhалууришье олонхи газарта мартагдашоо.

Газар уhалалгада иимэ халирхай муугаар хандаха ябадалые саашадаа тэсэхэ саг дүүрээ. Мүнөө Хмельницкиин хүдөөгэй үйлэдбэриин управлениин ажалшадай жэшээгээр гээгдэнти колхоз, совхозуудые урагшань татаха, түрүү зэргэдэ гаргаха хэмжээнүүдые хараалхадаа, ажахы бүхэндэ уhалагдадаг газараа ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулха шухала. Илангаяа нютаг нютагуудтахи уhалууриин системэ, тэндэхи hубаг ханааб, хаалта түхеэрэлгэнүүдые мүнөөнhөө заhабарилжа эхилхэ, хэрэгтэй газартань шэнээр бариха ёhотой. Таряалан, сабшалангай зарим газарые гансахан хабар уhалжа хүшэхүрэдэггүй байhаниие хараада абажа, тэрэниие намартаа hайнаар уhалаад, шииг нойто элбэтээр бариха хэрэгтэй. Ажахынуудта бии байhан бүлүүр станци болон уhалууриин бусад түхеэрэлгэнүүдые бултыень дары бэлэн болгоод, тэдэниие үбэлдөө хүдэлгэжэ, таряалан, сабшалан дээрэ тошо халяахаар эртээнhээ бэлдэхэ шухала. Уhалалга үтэгжүүлгэ хоёрые зүбөөр хэрэглэдэг түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зэргэтэйбди.

ХОЮУЛАА—КОММУНИС АЖАЛАЙ УДАРНИК

...уу хүбүүн Сергей Амбаев ...hатайдаа Улаан-Үдын ло...в-вагон заhабарилгын за... котельнэ цехтэ ажаллажа ...н байгаа. Цехтэ түрүү...э ерээд, задалагдаад, заhа...гдажа байhан паровозуу... харахадаа—эдэ бүгэдые би ...г болохомни гээшэ гү ...итгэн ядан байгаа hэн.

...э ажалдаа дүршэhөөр ...нь жэл тухай саг үнгэр...рнөөшье болотор Сергей ...в котельнэ цехтээ хүдэл...ха hэн. Теэд тиимэ заяан ...гүй бшуу. Инструменталь...тэ ажаллаха саг ерээ hэн.

...э цехтэ ерээд, шэнэ мэр... шудалха хэрэгтэнь үнинэй ...э, баян дүй дүршэлтэй бо... токарь Борис Захарович ...в ехэ туhаламжа үзүүлhэн ... Тэрэнэй оролдолго, туhа...ар Сергей токариин мэр... богонихон болзорто шудал...рхэ хүдэлмэришэдэй нэгэн ... шадаа. Сергейн токарна ... дээрэ ажаллажа эхилхэ...ай басаган Долгорынь 4-... разрядаар ажаллажа бай... Тиимэhээ түрүүшээр залуу ...тэ туhалдаг, хэрэгтэй боло...ь заажа, ойлгуулжа үгэдэг ...гтаа хүдэлжэ, сүлөөтэй ... хамта үнгэртэдэг болобод. ...э hайса танилсажа, 1962 ...үби заяагаа холбожо, гэр... байна.

...та ажаhуужа, сут ажалла...уматай зохид ха юм. Тү...р Сергей хани нүхэрhөө ...лэй талаар бага байhан...та бата аятүйрхэдэг бэлэй. ...гүйн тула оролдохол хэ... бологдоо. Заримдаа ажа...шье hүүлээр үлэхэ баатай болодог hэн. Теэд хүсэл оролдолгонь hайн үрэ дүн үгэбэ—удаашьегүй Сергей ажалайнгаа бүтээсын талаар Долгороо хүсэбэ.

1961 он залуу бүлэдэ ехэ баяр асарhан жэл. Сергей Цыренович Амбаев Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүнэй зэргэдэ абтажа, партийна биледтэйгээ хамта коммунис ажалай ударнигай мандат абаhан байха. Удааншье болонгүй хани нүхэр Долгорынь мүн лэ коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болоо hэн.

Хоюулаа—коммунис ажалай ударнигууд... Гансахан коммунис ёhоор ажаллаха бэшэ, мүн ажаhууха хэрэгтэй ха юм. Сергей Долгор хоёр бэе бэедээ туhалалсан ажалладаг: энэ минии, тэрэ шинии хэхэ ажал гэхэ илгаан залуу бүлэдэ байхагүй. Гадна эдэ хоёрнай эрдэм мэргэжэлээ саашадань дээшэлүүлхын тула ходоо оролдодог зон байха. hара бүридэ тэдэнэр даабаряа 125 процент дүүргэнэ.

Мүнөө Сергей хүдэлмэришэн залуушуулай hургуулиин 8-дахи класста hуралсажа эхилбэ.

— hуралсаагүйдэ аргагүй болоо ха юм. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхые уялгална бшуу,— гэжэ Сергей Цыренович хөөрэнэ. — Үхибүүднай томо боложо, hураха аргатайшье бологдоо.

Коммунис ажалай ударнигууд Сергей Долгор хоёр Агуу ехэ Октябриин 46 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ байнад.

А. Хараев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сергей Долгор хоёр ажал дээрээ.

В. Муллерай фото.

НЕПАЛАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ ТУЛСИ ГИРИ МОСКВА ЕРЭБЭ

МОСКВА, октябриин 23. (ТАСС). Советскэ правительствын уряалаар хаан засагта правительствые толгойлогшо, Непалай Гадаадын хэрэгүүдэй министр Тулси Гири мүнөөдэр Москва ерэбэ.

Внуковска аэродром дээрэ дээдэ тушаалта айлшан болон тэрэнэй hамгые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев hамгантаяа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. Н. Косыгин hамгантаяа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко болон бусад угтаhан байна.

Аэродром дээрэ хүндэтэ харуул жагсаагдажа, Непалай хаан засагта гүрэнэй, Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Дээдэ тушаалта айлшаниие Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущев амаршалаа. Харюутай үгэ доктор Тулси Гири хэлэhэн байна.

Сиримаво Р. Д. Бандаранаике Ленинград ошобо

МОСКВА, октябриин 23. (ТАСС). Советскэ Союзда гүрэн түрын хэрэгээр ерэhэн Цейлоной премьер-министр Сиримаво Р. Д. Бандаранаике энэ үглөөгүүр Москваhаа Ленинград ошобо.

Сиримаво Р. Д. Бандаранаике Ленинград ерэбэ

ЛЕНИНГРАД, октябриин 23. (ТАСС). Мүнөөдэр Цейлоной премьер-министр г-жа Сиримаво Р. Д. Бандаранаике болон тэрэниие үдэшэжэ ябаhан хүнүүд Ленинград ерэбэ.

Кубын делегаци Москва ерээ

Кубын революционно хүмүүжүүлгын hургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй делегаци (толгойлогшонь эдэ hургуулинуудай национальна директорэй орлогшо И. Отеро) октябриин 23-да Москва ерээ.

Делегациин гэшүүд СССР дотор эрхилэгдэжэ байгаа коммунизмын байгуулалтатай, тэрэшэлэн партийна болон советскэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэдэг гуримтай танилсаха зорилготой.

В. Терешкова, В. Быковский Варшава ошобо

МОСКВА, октябриин 23. (ТАСС). СССР-эй лётчик-космонавтнууд, Советскэ Союзай Геройнууд Валентина Терешкова, Валерий Быковский гэгшэд мүнөөдэр Варшава ниидэн ошобо. Табан үдэрэй турша соо тэдэнэр Польшын Арадай Республикын правительствын айлшад байха юм.

Доктор Тулси ГИРИ Н. С. ХРУЩЕВТОЙ уулзаба

Москвада ерээд байhан Непалай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Гадаадын хэрэгүүдэй министр, хаан засагта правительствын ордоной министр доктор Тулси Гири октябриин 23-да СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой Кремль соо уулзаба.

Н. С. Хрущев доктор Тулси Гири хоёрой хоорондо хани ёhоной хөөрэлдөөн болоо.

Непалай правительствын толгойлогшотой хамта СССР-тэ байдаг Непалай элшэн сайд Джарендра Н. Сингха байлсаба.

Энэ хөөрэлдөөндэ совет зүгhөө СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Гадаадын экономическа холбоо барисаанай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. П. Фирюбин, Непалда байдаг СССР-эй элшэн сайд Е. Г. Забродин гэгшэд хабаадалсаба. (ТАСС).

Дээдэ тушаалта айлшанай хүндэлэлдэ

МОСКВА, октябриин 23. (ТАСС). Советскэ Союзда гүрэн түрын хэрэгээр айлшалжа ерэhэн Непалай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, хаан засагта правительствын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Тулси Гири гэгшын хүндэлэлдэ Совет Социалис Республикануудай Союзай правительство Кремлиин Ехэ ордон соо мүнөөдэр сайллалга хэбэ.

Сайллалга дээрэ Непалай правительствын толгойлогшо Тулси Гиритэй хамта тэрэнэй hамган г-жа К. Гири, СССР-тэ байдаг Непалай элшэн сайд Джарендра Н. Сингха, Непалай Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын секретариин туhалагша Шардул Шамшер Рана гэгшэд байлсаба.

Совет зүгhөө сайллалга дээрэ Н. С. Хрущев hамгантаяа, Л. И. Брежнев hамгантаяа, А. Н. Косыгин hамгантаяа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко, СССР-эй министрнүүд болон тусхай бусад хүнүүд байлсаа.

Непалhаа ерэhэн айлшадые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев амаршалаа. hүүлээрнь Непалай правительствын толгойлогшо доктор Тулси Гири үгэ хэлээ.

Н. С. Хрущев болон Тулси Гириин үгэ хэлэхэдэнь, нэгэнтэ бэшэ альга ташалган болоо.

Энэ сайллалга хани ёhоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ОКТЯБРИИН УРДА ТЭЭХИ МҮРЫСӨӨН

Бүхы совет арадтаяа хамта хүдөөгэй ажалшад Агууехэ Октябриин алдарта 46 жэлэй ойе эрхим бэлэгтэйгээр угтажа байна. Ажахы бүхэнэй экономикые бэхижүүлхын, газар тариалангай болон мал ажалай эдеэ хоол улам ехээр абахын, бии байгаа бүхы нөөсэ, арга боломжонуудаа эрхимээр хэрэглэхын түлөө мүрысөөн Хмельницкиин колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй жэншээгээр орон доторнай үргэнөөр дэлгэрнэ.

Октябриин урда тээхи эдэ үдэрнүүдтэ КПСС-эй Центральна Комитет хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ дайшалхы иимэ Уряатайгаар хандана:

— Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд! Тариашанай нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябагты! Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөн дэбжээхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэгты! Бүхы колхозууд болон совхозуудые аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын, гээгдэнги ажахынуудые түрүү зэргэдэ гаргахын түлөө тэмсэгты!

Хими хэрэглэһэнэй, уһалагдадаг газар тариалан саашадань хүгжөөһэнэй ашаар орооһо тариянай валовой суглуулгые эрид ехэдхэхэ талаар партиин бэелүүлжэ байгаа томо ехэ хэмжээ ябуулгануудые бүхы совет хүнүүд тон халуунаар дэмжэнэ. Эдэ хэмжээ ябуулганууд хүдөө ажахын хэдэн миллион хүдэлмэрилэгшэдые ажалай алдарта баатаршалгануудта зоригжуулан уряална. Тэдэнэр гүрэндэ орооһо, мяха, һү болон бусад эдеэ хоол тушаахa ба худалдаха уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхые оролдоно.

Россин Федерациин урда зүгтэхи орооһо тарияа тон ехээр абадаг хизаар—Ставрополиин хизаарай ажалшад ажалай шэн габьяагай үльгэр жэшээ харуулаа. Һаяшаг тэдэнэр өөһэдынгөө туйлаһан гайхамшагта илалта тухай Эхэ орондоо, партидаа, бүхы совет арадтаа элидхээ. Эндэхи колхоз, совхозууд 170 миллион пүүд тарияа элеваторнууд болон орооһо тушаалгын пунктнуудта эльгээһэн байха юм. Өөрынгөө бүхы түүхэ соо энэ хизаар эды шэнээн орооһо тарияа хэзээдэшье худалдаагүйл!

Ургасада сагай уларилай ехэ тааруугүй байһан энэ жэлдэ гүрэндэ орооһо тарияа худалдаха уялгануудаа дүүргэхын түлөө шууд тэмсэжэ, олохон республика, хизаар, областьнуудай колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэд айхабтар ехэ хүсэ шадал, оролдолго болоод ёһотойл баатаршалга гаргаһан байха юм. Оронойнгоо орооһо тариянай баялигые арьбадхаха талаар Эхэ оронойнгоо үмэнэ тон ехэ уялгатай байһанаа һайса ойлгоһон түрүү колхозууд, совхозуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй ажалшад орооһото ургамалнуудые бэлэдхэхэ даалгабаринуудаа нилээд ехээр үлүүлэн дүүргээ.

Октябриин 3-дахи арбан хоногой эхиндэ Россин Федерациин 35 область, хизаар болон автономно республиканууд, Украинын 13 областьнууд тарияа худалдахa түсэбөө дүүргэһэн байна. Баруун Казахстанай ажахынууд горитой хэмжээнэй орооһо тарияа Эхэ орондоо тушаагаа.

Хаа хаанагүй дэлгэрһэн мүрысөөнэй үедэ Грузиин сай ургуулагшад һайн жэшээ харуулаа. Мүнөө жэлдэ тэдэнэр энээнһээ урда тээ үзэгдөөгүй баян ургаса хуряагаад, 182,8 мянган тонно сайн ногоон набша гүрэндөө тушааһан байна. Долоон жэлэй эсэстэ дүүргэгдэхэ ёһотой Грузиин тариашадай хараа түсэбүүд мүнөө үлүүлэн дүүргэгдээ! Хэлэһэн үгэдөө Узбекистанайшье хлопок ургуулагшад нэрэтэй түрэтэйгөөр хүрэжэ байнад. Тэдэнэр 3,5 миллион тонно тушааха түсэбтэй байһан аад, бэлэдхэлэй пунктнуудта 2 миллион 643 мянга гаран тонно хлопок тушаанхай. Мүн Киргизиин ажахынууд түүхэй хлопок тушааха хүдэлмэрээ бүшуу шамдагайгаар ябуулжа байнхай. Манай арад совет хүдөө нютагуудай түрүүшүүлэй алдарта ажал хэрэгүүдээр омогорхожо байдаг лэ. Тэдээндэ партиин иимэ дүлэтэ үгэнүүд хандуулагдана:

—Газар тариалангай, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ алдар соло!

Абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн тэмсэлдэ колхоз, совхозуудые хүтэлбэрилхэ талаар хүдөөдэ байгуулагдаһан органуудай горитой эмхидхэхы үүргэнь эли бодоор харагдана. Олонхи үйлэдбэриин управленинүүд болон парткомууд арга нөөсэнүүдээ дүүрэнээр хэрэглэхэдэнь хүдөөгэй ажалшадта үдэр бүри туһалжа байдаг. Энээнэй эсэстэ газар тариалан эли бодо һайнаар ашаглагдадаг болоо, газар тариалангай культура дээшэлээ, эрдэм ухаанай туйлалтанууд, түрүүшүүлэй дүй дүршэл улам үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо.

Хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр абахын түлөө тэмсэлдэ манай арга боломжонуудай хэр ехэ байһыень түрүү колхоз, совхозуудай туйлалтанууд бодотоор гэршэлжэ үгэнэ. Гэбэшье эдэ туйлалтанууд хаа хаанагүй шадамараар хэрэглэгдэнэ гэжэ хэлэхын аргагүй. Хэдэ хэдэн нютагуудта мүнөөшье жэлдэ тарияа хуряалга нобшороо, ургаса гээлтэ хоролтотойгоор абтана. Орооһон болохо кукурузын, саахарай свёклын, наран сэсэгэй, овощиин хуряалга ороной колхоз, совхозуудта октябриин 20 хүрэтэр үшөө дүүрээдүй байба.

Мүнөө жэлэй эрхэ байдалда орооһо тарияа, бусад продуктнуудые айхабтар гамтайгаар, зүбөөр таргаалха гээшэ илангаяа шухала. Орооһо тарияан—арад зоной баялиг. Тиимэһээ орооһо тарияа үрихэ ябадалтай, арад зоной баялигые гамнадаггүй, үрин эдидэг, хонжоо наймаа хэдэг хүнүүдтэй эрид шанга тэмсэл үдэр бүри хэхэ хэрэгтэй. Гүрэндэ тушаагдаһан орооһо тарияа, кукуруза, саахарай свёкло, хартаабха болон овощ хадагалха ба шэрэхэ хэрэгтэ жэшээтэ һайн гурим табиха шухала. Украинын Донецкэ, Черниговскэ болон бусад областьнуудай, Хойто Кавказай хэдэ хэдэн районуудай станци шадарай зарим талмай, бэлэдхэлэй пункт болон элеваторнуудта туйлай ехэ обоо бүхэл кукурузын бүүрсагай, саахарай свёклын, овощиин сэл хүхэ тэнгэри доро газаа хэбтэжэ байһан ябадалтай эбсэхын яашье аргагүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ тариашад ерэхэ жэлэй ургаса тухай ехэ анхарал хандуулна. Тарилгынгаа талмайе зүбөөр хубаарилан, колхоз, совхозууд намарай тарияа эли бодо ехээр тариһан байха юм. Һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн нилээд ехэ хэмжээнэй газар дээрэ баян ургаса үгэдэг сортын шэниисэ, ячмень, хара тарияан таригданхай. Ороной олохон районуудай полинууд дээрэ намарай тарияан эбтэй һайнаар гараад ногоорожо байна. Түрүү ажахынуудай тариашад энэ тарилгаяа минеральна үтэгжүүлгээр үтэгжүүлжэ эхилээ. Хэдэн мянгаад тариашад партиин Центральна Комитедэй Октябриин Уряануудта бодото ажал хэрэгүүдээрээ харюусана:

— Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Орооһо тарияа ехээр абаха гээшэ колхозууд болон совхозуудай шухалын шухала зорилго мүн! Орооһото болон орооһото бобово ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхын түлөө тэмсэгты!

Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ эхин үндэһэ һууринь болодог минеральна үтэгжүүлгэнүүдые улам ехээр үйлэдбэрилхэ тушаа Коммунис парти горитой ехэ хэмжээнүүдые хараалжа байна. Мүн уһалуурин барилга үргэн хэмжээтэйгээр ябуулагдана. Эдэ бүхы хэмжээнүүд орооһо тариянай баян ургаса заабол жэл бүри абажа байха арга боломжо олгохо бшуу. Нүхэр Н. С. Хрущевой дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, Россин Федерациин, Украинын, Дунда Азиин болон Закавказиин республиканuудай тариашад уһалагдадаг газарай гектар бүхэниие үлүүсэ һайнаар ашаглаха талаар бодото хэмжээнүүдые хараалаад бэелүүлжэ байна. Уһалагдадаг газарай гектар бүриһөө жэл бүхэндэ 100 центнер орооһо тарияа абахын түлөө мүрысөө эхилһэн Узбегэй комсомолшуудай эдэбхи үүсхэлые бүхы хэмжээгээр дэмжэлтэй.

— Хүдөө ажахын хүдэ[...] лэгшэд! Уһалагдадаг газ[...] улам үргэдхэгты, орооһо т[...] болон хүдөө ажахын бусад [...] дуктнуудые ехээр абахын [...] да уһалагдадаг газарай баян [...] боломжые һайнаар хэрэглэгты[...]

— Хүдөө ажахын хүдэ[...] лэгшэд! Орооһото, техни[...] болон тэжээлэй ургамалн[...] ургаса дээшэлүүлхын т[...] нютагай, минеральна үтэг[...] гэнүүдые аша үрэ ехэтэ[...] хэрэглэдэг бологты!

Агууехэ Октябриин һай[...] бэлэдхэжэ байхадаа, колхо[...] гууд болон совхозуудай хүд[...] ришэд хойшолуулашагүй [...] ажал хэрэгүүдээ һайнаар, [...] ёһоор дүүргэхые оролдоно. [...] рынь гэбэл, энээнһээ ерэхэ [...] лэй амжалтанууд гол т[...] дулдыдаха байна ха юм. А[...] бүхэн хабартаа тариха бүхы [...] гамалнуудай урэһэ хүр[...] гүйсэд хааха, мүнөө тэрэнэ[...] рилгын эрхим шанарта хүр[...] уялгатай. Намарай паар хах[...] болзор дүүрэнтэжэ байна. Т[...] бэшье тон шухала энэ хүд[...] риие хаа хаанагүй үшөө [...] гээдүй байһаар.

КПСС-эй Центральна Ко[...] дэй Октябриин Уряануу[...] зар тариалан болон мал а[...] хүгжөөн дэбжээхэ талаар [...] ажахын хүдэлмэрилэгшэдые [...] нэ шэнэ илалта амжалтану[...] зоригжуулна.

(«Правдын» октябриин 23[...] түрүү бэ[...])

Партийна ажабайдал

Коммунистнууд—шиидхэхы ажалда

(Хориин управлениин Нарһатын совхозой партийна организациин тоосоото һунгуулиин суглаанһаа)

Коммунистнуудые ажахынгаа шиидхэхы һалбари, участогуудта зүбөөр хубаарилан табижа, ажалай эрхим үрэ дүн туйлуулха, бусадаа дахуулан, тэдэндээ үльгэр жэшээ харуулхаар ажаллуулха гэһэн эрилтэ партийна организацинуудай үмэнэ табигдадаг. Хориин үйлэдбэриин управлениин Нарһатын совхозой партком үнгэрһэн тоосоото үе соо энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Түс совхозой партийна организаци 150 шахуу коммунисттай юм. Тэдэнэрэй 124-ниинь сэхэ үйлэдбэридэ хабаатай ажал дээрэ хүдэлдэг, социалис мүрысөө үүсхэн, түрүү зэргэдэ ябадаг. Олонхинь ажал хүдэлмэри дээрээ шалгаран, һайн үрэ дүн туйлажа, бусадта жэшээ харуулан хүдэлдэг байһаниинь магтамаар.

Тарилгын, ургаса хуряалгын халуун хаһада дүй дүршэлөөр, мэргэжэл шадабаряар баяжаһан механизатор-коммунистнууд нүхэд Виноградов, Барбадаев, Базаров, Цыренов, Доржиев, Доронин болон бусад габшагай бэрхээр ажаллаа. Тэдэнэй эдэбхи үүсхэлтэ хэрэг бусад механизаторнуудта үльгэр жэшээ боложо үгэһэн байна.

Энээниень Нарһатын тариашадай амжалта гэршэлнэ. Хабарайнгаа тарилга хаһа саг соонь, эрхим шанартайгаар хэжэ, һайн ургаса хуряаха үндэһэ һуури табиһан, үндэр баян ургаса хуряажа шадаһаншье байна. Нарһатаархин энэ намартаа гүрэндөө 40 мянган центнер (түсэбынь 17 мянган центнер) орооһо тушаагаа. Харин 3—4 жэлэй саада тээ хуушан Яруунын аймагай бүхы ажахынууд иимэ хэмжээнэй орооһо гүрэндөө үгэдэг байһан.

Мал ажал дээрэшье суурхажа ябадаг коммунистнууд бии. Тэдэнэй дунда залуу мал түргөөр түлжүүлдэг мэргэжэлтэй нүхэд Дугаров, Галданов, Будажабэ, сагаан эдеэ салгидуулдаг нүхэд Цыбенова, Дамбаева, Будаева, Норбоева, хонишод нүхэд Цыбиков, Будаев, Митыпова, Дашиев, Цыбикова болон бусадай нэрэ алдарые дурдажа болоно. Совхозой 4-дэхи фермын хонишод-коммунистнуудай амжалта һонирхолтой. Эндэ 10 мянга шахуу эхэ хонидойнгоо 100 хонин бүриһөөнь 86 хурьга абажа түлжүүлһэн байна. Тиихэдэ хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалжа абаад һэн. Энэ амжалтада коммунистнуудай хубита нилээд бии.

Совхозой 2-дохи фермын партийна организаци коммунистнуудые ажахын шиидхэхы газарнуудта хубаарилан табиха, тэдэнэй хүсэ, эдэбхи үүсхэлые хэрэглэхэ талаараа мүн лэ һайн дүй дүршэлтэй болонхой. Эндэхи коммунистнууд үйлэдбэри дээрэ һайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Энэ фермэдэ байгуулагдаһан ниитын эмхинүүд, нэрлэбэл: эхэнэрнүүдэй совет, нүхэдэй сүүд, арадай дружина, тэрэшэлэн профсоюзай болон комсомолой организацинууд аша үрэ ехэтэй хэрэг эмхидхэн ябуулна. Шэлэ тосхондо саг үргэлжэ хүдэлдэг культбаза эмхидхэгдээ, өөрынгөө уран һайханай коллективтэй болоо.

2-дохи фермын ажалшад совхоз соогоо түрүүлэн бүхы коллективээрээ коммунис ажалай фермэ гэһэн үндэр нэрэтэй болохо үүсхэл гаргаһан, тэрэнэйнгээ түлөө тэмсэжэ байнхай. Энэ һайн һайхан үүсхэл тэндэхи партийна организациин, коммунистнуудай эдэбхеэр бэелүүлэгдэнэ бшуу.

Саашадаа коммунистнуудай үүргэ улам дээшэлүүлхэ, ажахынгаа шиидхэхы участогууд дээрэ үльгэр жэшээ харуулан хүдэлгэдэг болгохо асуудал тоосоото һунгуулиин суглаан дээрэ ехэхэн һуури эзэлбэ.

Гэхэтэй хамта партком, тэрэнэй бюро тоосоото үе соо олоной дунда политическэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулаа гэжэ тэмдэглэгдээ. Партиин соёл сурталай хүдэлмэриин ээлжээтэ зорилгонуудые хэлсэһэн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумһээ хойшоошье эрид хубилалта болоогүй байна. Соёл сурталай хүдэлмэри, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудал парткомой үдэр бүриин хүтэлбэридэ абтаадүй байһаар. Тиимэһээ агитколлективүүд хүдэлнэгүй, совхозой тосхонуудтахи соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд энэ гэхэ юумэ бүтээнэгүй.

Хүн зоной соёл гэгээрэлэй, болбосоролой эрилтые хангалга парткомой эрхилхэ соёл сурталай хүдэлмэриин нэгэ шухала зүйлынь болоно. Гэбэшье совхозойнгоо ажалшадые культурна талаарнь хангалгада партком анхаралаа хандуулнагүй. Жэшээнь, 3-дахи фермын клуб бүхэли зундаа заһагдаһан нэрэтэй, хаалтатай байгаа. Тиимэһээ тэндэхи хүнүүд зундаа оройдоо кино хараагүй. Иимэрхүү ушар Үхэр һууриндa, Киргиндэ гэжэ томодхогдоһон гүүртэ болон бусад газарнуудаар узэгдэнэ гээд, суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд шүүмжэлбэ.

Эдэ дутагдалнууд совхозой ажал хэрэгтэ муугаар нүлөөлнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Партийна комитедэй, тэрэнэй бюрогой зүгһөө зүб шэглэлтэй, тодорхой, үдэр бүриин анхарал оролдолгын гаргагдаагүй дээрэһээ совхозой үйлэдбэри ехэхэн гээгдэлдэ ороһон. Түс ажахы гээгдэлдэ оронхой, гарзатайгаар хүдэлдэг совхоз гэжэ тоологдоно. Абтаһан продуктнуудайнь үнэ хэтэрмэ ехэ, элдэб гарганануд хэгдэнэ.

Мал ажалай талаар бүришье ехэ дутагдалнууд бии. Түрүү һаалиншадай жэл соо үнеэн бүриһөө 2000—2500 литр һү һаажа байхада, харин совхозынь дунда зэргээр миил 1300 литр һү һаана. Эхэ мал олоороо һубайрна, гарзашье ехэ.

Ажахыгаа ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхын тула бүхы коммунистнууд хам оролсохо, ажахын шиидхэхы һалбаринууд дээгүүр хүдэлхэдөө, бусад зондоо үльгэр жэшээ харуулха уялгатай гэжэ суглаан тэмдэглэбэ. Соёл сурталай хүдэлмэриие мүнөө үеын эрилтэтэй тааралдуулжа эмхидхэн ябуулха шухала гэжэ тоологдобо.

Е. ЗОЛТОЕВ,
манай штатна бэшэ корр.

Профсоюзуудай съездын хүндэлэлдэ

Профсоюзуудай XIII съездые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон Буряадай республикын ажалшад муу бэшэ амжалтануудые туйлажа байна. Энээн тухай баярламаар мэдээнүүд республикын олохон предприятинуудһаа эдэ үдэрнүүдтэ орожо байнхай.

Республикымнай промышленность валовой продукци гаргаха 9 һарынгаа түсэб 103 процент дүүргэжэ, үнгэрһэн жэлэй энэ үетэй сасуулбал 8 процентээр дээшэлүүлээ. Түсэбһөө гадуур 3 миллион түхэригэй продукци гаргагдаа.

Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ Ципиканай приискэнүүдэй управлениин коллектив ябалсана. Эндэхид алта малтаха жэлэйнгээ түсэб октябриин 10-да дүүргэжэ шадаа. Нэгэ хүдэлмэришэнэй ажалай бүтээсэ 110,5 процент болоно, 9 һарын туршада продукциин үнэ сэн 5 процентээр хямдаруулагдаа.

Мүн Галуута нуурай шахтёрнууд профсоюзуудай XIII съездэ һайн бэлэгүүдые бэлдэбэ. Нүүрһэ малтаха сентябрь һарын түсэб 103 процент дүүргэгдээ. Тэрэшэлэн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай горнягууд сентябрь һарынгаа түсэб 11 процентээр үлүүлбэ. Эдэнэрһээ республикын машина бүтээдэг предприятинуудай коллективүүд, тэрэ тоодо «Электромашина», «Теплюавтоматика», Селендумын станок бүтээдэг заводойхид гээгдэнэгүй. Тиихэдэ Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд түсэбһөө гадуур 2.799 мянган түхэригэй продукци гаргаһан байна.

Коммунис ажалай нэрэтэй Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика дээрэ үйлэдбэриингөө арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тушаа ехэхэн оролдолго гаргагдана. Энээнэй ашаар байгша оной 9 һарын туршада ажалайнь бүтээсэ үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө 8 процентээр нэмээ. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 510 түхэригэй элдэб бүд нэхэгдээ. Эндэ Дмитрий Михайлович Любовниковой хүтэлбэрилдэг бригадынхид эрхим ажалай жэшээ харуулна.

Гадна Хилгтын ээрэлгэ-трикотажна фабрикада ажалай бүтээсэ үнгэрһэн жэлэйхиһээ 11 процентээр ургаба. Улаан-Үдын шэлэй заводой, Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой коллективүүдэй һайн ажал тэмдэглэмээр.

Ленинэй ордента локомотив-вагон заһабарилгын завод дээрэ ажалай охин билтарһаар. Эндэ 9 һарын түсэбһөө гадуур 884 мянган түхэригэй элдэб янзын продукци гаргагдаһан байха. Түс заводой хүдэлмэришэдэй дунда дээшэлүүлэгдэһэн ажалай нормоор хүдэлхэ хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөе үүсхэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Александра Васильевна Грехневагай жэшээгээр республикын предприятинуудта 3 мянга гаран хүн ажаллажа байна. Ганцахан ЛВРЗ-дэ 948 хүдэлмэришэд ажалайнгаа нормо шэнэлэн хаража, жэлдээ 79442 түхэригэй алмалта хэхэ арга олгоо. Локомотив заһабарилагшадай дунда уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Заводой 9-дэхи хүдэлмэришэн бүхэн уралан нарижуулагша байха юм. Жэлэй эхинһээ хойшо ороһон уралан нарижуулгын 837 дурадхалнуудай 555-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, жэлдээ 184800 түхэригэй олзо оруулһан байна.

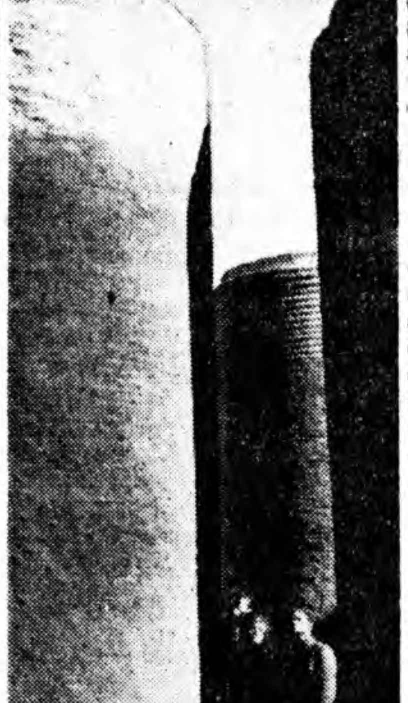
Республикын ой модоной промышленность яһала амжалтануудые туйланхай. Модо бэлдэхэ, шэрэхэ 9 һарын түсэб «Забайкаллес» комбинадта 104 процент дүүргэгдээ. Леспромхозуудай дундаһаа Хандагатайн, Хүртэйн, Баргажанай леспромхозууд түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр түс түстаа 10—12 мянган кубометр модо түсэбһөө гадуур бэлдэжэ, оронойнгоо шэнэ барилгануудта эльгээһэн байна. Тэрэшэлэн Онохойн модоной комбинадай, Улаан-Үдын хирпиисын заводой, Улаан-Үдын модоной заводой, Татауровска комбинадай коллективүүд түсэбөө холо үлүүлэнхэй.

Промышленна предприятинуудаар коммунис ажалай ударнигуудай, коллективүүдэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно. Мүнөө үедэ республика доторнай коммунис ажалай нэрэтэй болохын түлөө 175 предприяти, 967 цех, 5063 бригаданууд тэмсэнэ. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө 45200 хүдэлмэришэд оролдоно. Тиигэжэ 22 предприяти, 222 цех, 1259 бригаданuудта, 25 мянган хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Профсоюзай съездэ зорюулагдаһан мүрысөөнэй үедэ ажалшадай эдэбхи үүсхэл бүри дээшэлнэ, тэдэнэр үйлэдбэри эрхилхэ хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулагдадаг болоно байна. Энээнэй ашаар республикын предприятинуудаар ниитын 61 конструкторска бюро, 46 экономическэ шэнжэлэлгын бюро, ниитын техническэ информациин 33 бюро хүдэлнэ. Тэрэшэлэн саг үргэлжэ хүдэлдэг үйлэдбэриин зүблөөн, түрүү дүй дүршэлэй 131 һургуули эмхидхэгдээ. Эдэ бүгэдэдэ хамтадаа 20 мянга шахуу хүнүүд хабаадалсана. Иимэрхүү жэшээнүүдые олоор харуулжа болоно.

Зорилго юуб гэхэдэ, профсоюзай организацинууд саашадаашье ажалшадай эдэбхи үүсхэл улам дэлгэрүүлжэ, тэдэнэй хүсэ шадалые гүрэнэй түсэб, даалгабари дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлхэ ёһотой.

С. ДАНЖЕЕВ,
Облпрофсоведэй ахалагша инструктор.

СВЕРДЛОВСКО ОБЛАСТЬ. Хоёр метр үргэнтэй түмэр-бетон табан хоолойнуудһаа бүридэһэн уһа хубаарилха түхеэрэлгэ барилгын конструкцинуудые бүтээдэг Березовско завод дээрэ туршагдаба. Тэрэ хадаа баригдажа байгаа тепловой электростанцинуудые уһаар хангаха юм. Зураг дээрэ: уһа хубаарилха түхеэрэлгэдэ хэрэглэгдэхэ түмэр-бетон хоолойнууд харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

МОСКВА. **Даниловска алебастрай завод дээрэ хоёр жэл шахуу ниитын хүсөөр байгуулаг[...] конструкторска бюро хүдэлнэ. Инженер, технигүүдһээ гадна, энэ бюродо хүдэлмэришэд, [...] сарьнүүд оролсодог. Түс коллективые техническэ таһагай начальник В. Я. Тресневский хүтэлб[...] Зураг дээрэ (зүүн талаһаа): слесарьнүүдэй бригадир Е. Ф. Пристайчук, техническэ таһагай нач[...] В. Я. Тресневский, механическа цехэй начальник Б. Г. Морозов, инженер Л. Н. Горонштей[...] шэд байна.**

ТАСС-ай фотохрони[...]

Ударник солотой

(ЗУРАГЛАЛ)

Улаан-Үдын түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээдэг шэнэ заводой 4-дэхи таһагай модо дархалалгын цех соо ороходо, хүлэршэһэн хүнэй гарайнгаа холошотор сүндэрөөбхөөр нүхэлжэ, харуулдажа байхань харагдахагүй. Мүлиржэ ялайшаһан станогуудай таһалгаряагүй хүнхинөөн, хүнүүдэй аятай хүнгэхэнөөр ажаллахань харагдана. «Агууехэ Октябриин 46-дахи жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтая!»—гэһэн лозунгнууд ханада үлгөөтэй.

Эндэ хэдэн хүн ажаллажа байна. Хюреэдэгдэһэн юрын хабтагайнуудые станок соогуур гаргахадань мүлигдэжэ, гурбилаатай болоно. Нүгөө хүниинь тэдэниие абаад, электронно үрмөөр нүхэнүүдые гаргахадань, хажуудахи нүхэрынь хабсараад, модон хадааһануудаар түргэн хадажа, сонхын шэнэхэн рамануудые дары ябталжархина. Эдээндэл адляар бэшэниинь үүдэнүүдэй хоолоодо, үүдэнүүд болоод бэшэ бэшэ хэрэгсэлнүүдые түргэн бүтээнэ. Харин дарханай энэ коллектив алдарта ойн хүндэлэлдэ эрхим бэлэгээ үгэхын тула эсэшэ сусашагүй ажаллажа, абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ.

Тэдэнтэй танилсаһанай һүүлээр ажал хүдэлмэрээрнь һонирхон, хэдэн асуудалаар тэдэндэ хандабабди.

—Ёһотойл уран дарханууд байнат, үдэрэйнгөө нормо хэр зэргэ дүүргэнэт?

— Да, манайтнай гараар бүтээгдэһэн хэдэ мянган дүрбэлжэн метр сонхын рама, үүдэнүүд шэнэ барилгануудта эльгээгдэдэг юм. Үдэр бүри нормо хахадһаа үлүүлнэбди. Тэд энэмнай үшөө бага, хоёр нормо дүүргэхын түлөө мүнөө тэмсэжэ байнабди. Юрэнхы ажал тухаймнай мастертай хөөрэлдэгты,—гээд тэдэнэй нэгэн бүтээгдэһэн рамануудые шалгажа байһан эхэнэр тээшэ зааба.

Тэрэ жаран зургаан хүнтэй коллективэй халаанай мастер Августа Гаревенкова иигэжэ хөөрэнэ:

— Манайшье ажал сонхын рама, үүдэнүүдые бүтээдэг юрын лэ ажал ха юм даа. Үнгэрэгшэ жэлһээ эхилээд шэнэ станогууд, үрэмдэлгын аппарадуудые абажа, ажалнай дэлисэ ехэтэй болоо. Тиигэбэшье жэжэхэн, хүнгэншэг ажал юм даа, —гээд хөөрөөгөө дүүргэбэ. Үнэндөө тиимэшье бэшэ байгаа. Түс цехэйхид үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо хэдэн зуун дүрбэлжэн метр сонхын рама, үүдэнүүдые үлүүлэн бүтээдэг болоо. Тэрэнээ хэдэн янзын хэбтэ забһаргүй тэгшээр таарахаар, гоёор, гурбинуудынь уран соморхоноор бүтээхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Тэдэнэр республикынгаашье, ондоо холын областьнуудайшье шэнэ барилганuудта эльгээгдэнэ.

Энээнһээ урагша бүтээһэн эдынь тусхайта газартаа хүреэд тааража үгэдэггүй далюу, гажанхай гү, али түхэл хэбээрээ муу байдагшье болоо. Тэд мүнөө түс цехтэ оролдосотой бэрхээр, наринаар хинан шалгажа ажалладаг зон олон. Тэдэнэй нэгэниинь халаанай мастер коммунис ажалай ударник, Августа Гаревенкова болоно. Тэрэнэй дааһан коллектив ямаршье голодоһо гаргадаггүй, бүтээһэн юумэнь хаанашье һайн сэгнэлтэтэйгээр абтадаг, халаанайнгаа даалгабари үдэр бүхэндэ дүүргэдэг.

—Модо хюреэдэдэг цехэй зүгһөө һайн модоор таһалдалгүй хангаа хадань, манай коллектив үдэр бүхэндэ хоёр нормо дүүргэхэ шадалтай,—гэжэ Авгус[...] лаанайнгаа дархашуулые [...] на. Тиигэжэшье хэлэдэгынь зүбтэй байба. Заводой [...] таһагай ахалагша [...] Леонид Павлович Олов[...] энэ бригадын алдар соло[...] тэ ажалайнь дүн тухай ех[...] тажа хэлээ һэн.—Да[...] дүүргэхэһээ байтагай, [...] хэндэ хоёр нормо дүүргэх[...] лөө тэмсэдэг зон юм. Ти[...] коммунис ажалай бригады[...] рэ олонхой, танилсагты [...] коммунис ажалай бригады[...] гадирнуудтай — гээд, ха[...] байһан хүн тээшэ зааба.

Тэрэнь—олон жэлдэ у[...] солотой ажалладаг, үнинһэ[...] тиин гэшүүн, мүнөө ко[...] ажалай бригадын бригадир [...] Ильич Шаманаев. Энэ бр[...] иигэжэ хөөрэнэ:

—Мүнөө манай бригада [...] ехэ Октябриин һайндэрэй [...] лэлдэ абаһан социалис у[...] нэрэтэй солотойгоор дүү[...] түлөө тэмсэнэ. Ноябриин [...] лотор 4 мянган дүрбэлжэ[...] сонхын рама, үүдэнүүдые [...] тээжэ, үшөө 1500 түхэри[...] дэб продукци бэлдэжэ дү[...] бди. Энэ һарын эхээр хэд[...] гон сонхын рама, үүдэ[...] Шэтэ город эльгээгээбди, [...] мүн 920 дүрбэлжэн метр [...] зүйл Баргажанай һургуул[...] та эльгээгээбди.

Һүүлээрнь Иван Ильич [...] лойгоо заһажа, бригадынга[...] рүүшүүл тухай омогорхон, [...] жэ хөөрэнэ:

— Минии даадаг бр[...] 19 хүн коммунис ажалай [...] дын гэшүүнэй хүндэтэ [...] хүртэнхэй. Станогуудта хү[...] Николай Гаршеков, Вл[...] Логонов, Николай Жар[...] столярнууд Леонид Крас[...] болон бусад халаанайнгаа [...] барине 160—180 процент [...] тэр дүүргэнэ. «Нэгэниинь [...] найнгаа түлөө, бултадаа [...] нэйнгээ түлөө» гэһэн ко[...] ёһо заншал манай бригад[...] хы гэшүүдэй нангин [...] болонхой. Мүнөө алдарта [...] хүндэлэлдэ абаһан социали[...] гаяа ноябриин 1-дэ [...] дүүргэхэбди,—гээд бр[...] Иван Ильич Шаманаев ехэ[...] дэнгеэр хэлэбэ.

Тэрэнэй иигэжэ хэлэһэ[...] үндэһэтэй байха. Мүнөө [...] соогуурнай баригдаһан [...] дабхар шэнэ байшангуудай [...] янзын хэбтэй сонхонууд[...] тай, тэдэнэй бүтээһэн ура[...] рин, олон нюдэтэй рама[...] шэл һуулгагдаад, хрусталь[...] гөөр наранай гэрэлдэ [...] байдаг. Хэдэн олон хүн зо[...] үхибүүдэй шэнэ гэртэ [...] жаргал асаралсадаг хү[...] байна ха юм.

Н. ЦЫ[...]

„Агитаторай блокнодой“

шэнэ номер

КПСС-эй Буряадай обкомой соёл сурталай таһагуудай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 19-дэхи номер буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараба.

«...Совет гүрэнэй байгуулалта эхилхэ, бүхэдэлхэйн түүхын шэнэ үе тэрээгээрээ эхилхэ гол хуби манда хүртэһэндэнь омогорхохо эрхэтэйбди, омогорхоношьебди» гэһэн В. И. Ленинэй һургаал номерой эхин хуудаһанда эшэ татагдан бэшэгдэнэ.

«Октябриин 46-дахи ой» гэһэн түрүү бэшэг пропагандист, агитаторнуудай хөөрэлдөө хэхын тулада хэрэглэхэ материал болгогдоно.

Хүдөө ажахын темээр КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо нүхэр **Дорофеевэй** «Малай үбэлжэлгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха», КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолой бодото хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай нүхэр **Субановай** «Коммунистнууд — шиидхэхы участогуудта» гэһэн статьянууд энэ номерто толилогдобо.

«Агууехэ Октябрьда—ажалай бэлэгүүд» гэһэн республикын промышленность, хүдөө ажахын һалбаринуудай ажалай илалта амжалтанууд тухай тобшо материалнууд, «Уласхоорондын коммунис хүдэлөөн ба Пекин» гэһэн статья толилогдоо.

...ко Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой (Зэдэ) дунда һургуулиин һурагшад колхозойнгоо али бүхы ...хүдэлмэридэнь туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм.
...УРАГ ДЭЭРЭ: һургуулиин ухибүүд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮХИБҮҮДЭЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

...шан Загастайн 11 жэлэй ...улиин (Сэлэнгэ) ехэ зал соо ...ын һайндэр» болоо. Баян ...абажа шалгарһан эдир ...уул эндэ сугларан, ажал ...а хөөрэлдэбэ.

...гуулиин директорэй орлог... И. Алексеев, парторгани... секретарь, багша Д. Р. ... гэгшэд ажалша бэрхэ ...уулые халуунаар амар... зууралаа, ерэхэ жэлдэ улам ...гээр ажаллажа, үндэр ...ургаса, ажалай амжалта ...ыень үнэн зүрхэнһөө хүсэ...

...аар ажаллажа амжалта ...ан түрүүшүүлдэ номууд, ...бэлэгүүд барюулагдаа. ...бүүдые эрдэм бэлигтэ һур... гадна, ажал хүдэлмэ... дүршэлтэйгөөр хүмүүжүүл...шэ тон ехэ удха шанартай. ...диршүүлнай ерээдүйн жар...сагай үндэр мэргэжэлтэн, ...тартан болохо бшуу. Гэхэ ...зарим нэгэ эхэ эсэгэнэр ...үтээ ажал хүүлхэ дура... ...йдатынь гэмшэлтэй гэжэ ...тэмдэглэбэд.

...һургуули үнгэрэгшэ жэл... ...публика дотороо этээл тү... һурагшадай үйлэдбэриин ... тоосоото бригада эм... бэлэй.

...гэжэ һурагшад сүлөөтэй ...олоороо хамтаран, 14 гектар талмай дээрэ 200-таад тонно наг шэбхэ тараажа, саһа тоггоолгын хүдэлмэри хэһэн, тахяагай аргал болон үнэһэ зөөжэ гаргаһан байгаа.

Ажахын тоосоондо ороһон һурагшадай үйлэдбэриин бригада хоёр звено боложо ажаллаад, тэжээлэй бобы, кукуруза тарижа, гектар талмайһаа 500 центнер кукуруза ургуулаа. Мүн 4 гектар талмайһаа гектарай 80 центнер капуста, 60 центнер үгэрсэ абаа һэн.

Энэ жэлдэшье тус һургуулиинхид түрэл колхоздоо ехэхэн туһа хүргөө. Эдэнэй гараар 7300 толгой хонид хайшалагдажа, 15951 килограмм «зөөлэн алтан» абтаа бшуу. Жэшээнь, Г. Афанасьева—400, Е. Ситникова—390, С. Галданов 466, С. Ойдопова 362 толгой хони хайшалжа, һайшаалда хүртөө.

Илангаяа 8-дахи «А» класайхидай урмашама ажалаар омогорхохоор. Зунайнгаа амаралтын үедэ звено болоод, колхозойнгоо огород дээрэ ажаллаа. Агротехникын заабариин ёһоор ургасаяа харууһалжа, огородой эдеэнэй баян ургаса абаһандань баярламаар. Газараа ходо уһалһанай, хорото хорхой шумуултай тэмсэһэнэй, бог үбһэнһөөнь сэбэрлэжэ байһанай ашаар харааһан түсэбһөө холо үлүү ургаса абаад, нилээд ехэ олзо доход колхоздо оруулаа.

Иигэжэ даалгажа үгтэһэн талмайн гектар бүриһөө 110 центнер үгэрсэ, 340 центнер капуста, 38 центнер помидор абаа. Гектар талмайһаа 70 центнерэй орондо 100 центнер помидор абаһан болоно бшуу. Тиихэдэ гектар бүриһөө 100 центнер капуста абаха аад, 110 центнер абтаа.

Звеногой гэшүүд Сэсэг Жимбуева, Дарима Найданова, Сэрмаа Дандарова, Сэсэг Тободоева, Намжилма Раднаева гэгшэд илангаяа үүсхэл оролдосотойгоор ажаллажа, һайшаал магтаалда хүртөө.

Хартаабха малталгын халуун хаһада колхоздоо ехэ туһа хүргөө. Эдэнэр 60 гектар талмайн хартаабха һайнаар, хороолтодо оруулангүй малтажа, 700 центнер гүрэндэ тушаагаа, 1500 центнер хүрэнгэ хаагаа.

Ерэхэ жэлдэ һурагшадай хэхэ бүтээхэ ажалынь ехэ. Тэдэнэр кукуруза, тэжээлэй бобы, огородой эдеэ бүри ехээр ургуулха, гоё һайхан садуулнуудые һуулгажа, түрэл нютагаа шэмэглэхэ зорилго табинхай.

Иимэ ажалша бэрхэ эдиршүүлэй абаһан уялгаа бэелүүлхэнь, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэнь лабтай.

В. БУДАЖАПОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

Социалис Берлин гоё һайхан болоно

...ладимир Ильич Ленинэй ...а эрмэлзээһэн дүрсэ. Тэрэ ...мүрэнэй эрьеэр гэшхэлжэ ...пальтогойнь хормой һал... ...үлеэгдэн нарбана. Рево... ...хуби заяан тухай һанаа... ...һонги бодол нюуртань али ...үзэгдэнэ.

...нэ зураг. Петроградай ...ад солосхолнуудые няалаг ...е тойрон сугларшанхай. ...хэ правительствын түрүү... ...акт—эб найрамдалай дек... ...тэдэнэр тон ехэл баяртай... ...танилсажа байнад.

...инэй түб баридаг инфор... ...нно бюородо орохотой сасуу... тобойсо харагдамаар али ... картинануудай буулга... зурагууд нэн түрүүн ню... ...най торобо. Энэнь өөрынь ...удхатай юм. Теэдшье энэ... ...ехэл удхатай байба. Совет... ...оссида бодото ажабайдал ...бэелүүлэгдэһэн: револю... ...найрамдал, социализм — ...й үзэл суртал мүнөө үедэ ...республикын ажал хэрэ... ...шэнэ бодото бэелэлээ ...байна бшуу. ГДР-эй ниис... ...мүнөө хэгдэжэ байһан со... ...шэнжэтэй барилганууд ...толотомо жэшээ барим... ...боложо үгэнэ ха юм.

...дой гол гудамжа—Карл ...—Аллее гудамжые утаа... зүбшаад, Штраус-бергер... ...талмайн оршондо барилгын ...ри түлэг дундаа хэгдэжэ ...й. Энэ барилга Маркс— ...е плац талмай, Унтер ден ... гудамжа дээрэ хэгдэхэ... ...ллаад, Баруун Берлинэй ...зэрэхи Бранденбургын бар... ...рэтэр унжына.

...-Маркс-Аллейн хоёр ха... ...р гоё һайхан социалис ... гэр байранууд жэрылдэн ...ана. Дайнай үедэ үгы бо... ...һандаршаһан гэрнүүдэй ... олон дабхар гоё һайхан ...а, культурно-ажаһуудалай ...н түхэлтэй барилганууд ... бодоо.

...1965 он хүрэтэр эндэ бүхы... ...босон түхэлтэй гэр бай... ...баригдаха байха,—гэжэ ...ационно бюрогой хүтэлбэ... ...Хорст Эрдман хөөрэнэ. ...үедэ 2200 гэр байранууд ...болгогдожо, айлнууд орон... ...эй эсэс хүрэтэр үшөө ...дабхар 4 гэрнүүд тушааг...

Барилгын хэр түргөөр бүтээгдэжэ байһан тухай иимэ тоонуудые дурдаябди. Хоёр жэлэй урда тээ 16 барилгашадһаа бүридэһэн бригада хүдэлмэриин нэгэ үдэрэй хугасаа соо (хоёр халаан) 1,2 байра бүтээдэг байгаа. Харин мүнөө тус бригада тэрэл саг соогоо дунда зэргээр 4—5 байрануудые хабсаран бодхоодог болонхой. 120 байратай арбан дабхар гэр 40 үдэрэй туршада баригдана. Иимэ барилгада 1960 ондо хоёр дахин үлүү саг гаргалагдадаг һэн. Барилгашадай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлһэнэй, ажалай эмхидхэл һайжаруулһанай ашаар барилгын болзор эды шэнээнээр хороогдоо бшуу.

Х. Эрдмантай газаа гудамжада хөөрэлдэжэ байнабди. Бетоноор, шэлээр, үнгэтэ шабараар баригдаһан энэшье, тэрэшье павильонууд тээшэ гараараа зааха зуураа, нүхэрнай иигэжэ хэлэбэ: энэ жэлдэ кафе-мороженое, «Гэр байрын ариг сэбэр» гэжэ нэрэтэй павильон, «Гуталай байшан» болон бусад барилгануудые ашаглалгада үгөөбди. Мүн һаяшагаар 600 хүнэй һууха һууритай «Интернациональ» гэжэ ресторан, декабриин һүүлшын үдэрнүүдтэ «Беролина» гэжэ отель ашаглалгада үгтэхэ.

Александер-плац гэжэ талмай тээшэ ошобобди. Эндэ олон дабхар мантан томо байшан тобойжо харагдаба. Энэмнай эрдэмтэдэй ерээдүйн байшан бодхоогдожо байба. Хажуудань дүтэхэнэ «Конгрессхалле» баригдажа байба. Тэрээн соо түхэреэн аад, тон багтаамжатай зал бии. Тэндэ конференци, зүблөөн болохо, концерт зүжэгүүд табигдаха юм. Энэ хоёр барилга 1964 ондо түгэс бэлэн болохо.

Ратхауз-штрассе гудамжаар ябажа ябатараа Маркс-Энгельс-плац гэжэ талмай дээрэ ерэбэбди. Эндэ Гүрэнэй советэй байшан баригдажа байнхай. Барилгашад досоо ба нюур талыень гоёожо шэмэглэжэ эхилээ.

Унтер ден Линден гудамжын хажуугаар мүн лэ томо томо барилганууд бодхоогдожо эхилэнхэй.

Барилгын хүдэлмэришэдые дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн барилгашадай дунда үргэнөөр дэлгэрнэ. Гүрэнэй советэй байгуулалай барилгашад ерэхэ жэлэй октябриин 7-до—ГДР-эй 15-дахи жэлэй ойдо—болзорһоонь урид барилгынгаа хүдэлмэри дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Иигэжэ ажалшадай алтан гараар социалис Берлин болбосон түхэлтэй, гоё һайхан боложо байна.

Евгений БАШМАЧНИКОВ,
ТАСС-ай корреспондент.

Агын Буряад округто

ОЧЕРК

„Сагаан алтанай“ эзэд

Манай нютагаар—халюун шаргал дэбисхэр дэлгэһэн үргэн тэнюун Агаарнай—эгээл мүнөө үедэ аяншалжа үзөө һэн гүт? Үгы һаа, заатагүй Ага нютагыемнай амаралтадаа гү, али сүлөө сагаа оложо, айлшалан ерыт! Хэдыдэшье айлшаар буугаа һаатнай, хаана яанагүй: Зүдхэли, Зугаалай захагүй, Ушарбай, Үзөөн өөрэгүй, Алхана, Урда-Ага илгаагүй, Хангил, Хүнхэр хамаагүй баран үүдээ сэлинхэй, сагаан эдеэгээ салгидхан угтан байхал. Миллион шахуу һүрэг хонинойнь хүбэн сагаан «алтан» гүрэн түрымнай амбаар соо яларан толорон хэбтэжэ гү, али үгышье һаа, гоё һайхан хубсаһа хунар болоод, хүн зоноо баярлуулхаяа бусажашье ябаа аалам. Хэрбээ «сагаан алтанай» түрүү эзэдые Ага нютагаарнай бэдэрбэл, холо ябангүй захын лэ колхозһоо олохот. Теэд таниие би мүнөө Ушарбай нютагай «сагаан алтанай» эзэдтэй танилсуулха хүсэлтэй һэм. Энэ нютаг Ага тосхонһоо балай холошье бэшэ юм. Ушарбай нютагнай хадын эбэртэ хабтайжа байха. Эгээл эндэ бүхы наһаяа «сагаан алта» бэдэрэлгэдэ зорюулһан хүмнай ажаһуудаг, ажалладаг юм.

Юрэнхыдөө үглөөнэй долоон часта гү, али үшөөшье эртэшэг бододог энэ хүниие үрдижэ уулзаагүй һаа:

Уужамхан Могойтоо үгсэхэдэм,
Ургаяаш алдамаар жабартай юм.
Үелһэн олон нүхэд соом,
Урматайш ажалшад дүүрэн юм,

— гэһэн энэ өөрынгөө зохёоһон дуу гүнгэнэһөөр, тэрэ хүмнай гүйгөөшэ зээрдээрээ хонин һүрэгүүдээ эрьехээ. Могойто хүндыгөө үгсэн ябашаһан байжа болохо. Энэмнай Агын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой суутай ахалагша зоотехник Базар Цыбикович Цыбиков гээшэ. Мүнөө Базар Цыбикович табин хоёртой болохоёо ябана. Теэд зургаадахи арбанайнгаа гүйгөөшье һаань, Базар Цыбиковичэй хүсэ шадал эршэ дундаа, ажал хүдэлмэридөө баһал абьяастай зандаал хүн юм.

Эгээл дүшэн гурбан жэлэй саада тээ найматай ябаһан бишыхан Базар, үмсынгөө хоёр гурбан хониной нооһо адхуур хайшаар хяргаха зууряа, нэгэ хонинһоо оймһоной шагабшада хүрэхэгүй нооһо хайшалжа, альган дээрээ табяад байхадаа, ехэл урмаа таһаран:

«Ээ, ян гээш даа! Һанаха хонимнай энээхэн нооһо үгэбэ гээшэ гү? Хэзээ эдеэнһээ, ядахадаа, бүтэн оймһоной нооһо абадаг болохо зон гээшэбибди. Тэбэри тэбэреэр нооһо хайшалдаг саг хэзээ нэгэтэ ерэхэ юм бэшэ гү... Хэды болотор шагабшынгаа нооһо баяшуулһаа гүйраншалха зон гээшэбибди»,—гэжэ һана һанаһаар, тэрээхэн адха нооһоёо хаража хаража, үйһэн сарай руугаа шэдэжэрхёо бэлэй. Бишыхан Базарай тэбэри тэбэреэр нооһо хайшалдаг болоо һаа гэһэн һайн һайхан һанал бодол тэрэ үедэ яашье хүсэлдэхэ аргагүй байһаниинь хэншье мэдээжэ. Бага балшар наһанһаа эхилээд, баяд ноёдой хони малнуудаар намнасалдажа, хоро үһөөдэ дарагдаһан Цэбэгэй Базар, уданшьегүй арбан гурбатайһаа эхилжэ, хонинойнгоо морхигорхон урга хаяжархёод, ангиин дайсанай урдаһаа бодолсоо һэн. Иигэжэ эдир наһанһаа Базар хүбүүн комсомол залуушуулай эмхидэ хүдэлжэ эхилбэ.

Эдир залуу наһанһаа хойшо һанаһан бодоһон юумэеэ хүсэлдүүлхэ зорилготойгоор дайсанаа даража, засаг түрэеэ тогтоолсомсоороо, эрдэм шудалжа, 1924 ондо зоотехник болоо. Тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөөдэр хүрэтэр Базар Цыбикович хонин ажалтай бүхы напаяа холбоо һэн.

Мүнөө Базар Цыбикович гушан юһэдэхи жэлээ энэ колхозойнгоо зоотехнигээр хүдэлжэ ябана. Ямаршье аргаар һаань, хониной нооһо, мяха дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоо. Базар Цыбикович нэгэтэ: «Манай эндэхи нютагай эрхэ байдалда таарахаар нарин нооһотой шэнэ үүлтэрэй хонидые бии болгохо арга бии байна»,—гэжэ өөрынгөө дүй дүршэл дээрэһээ ойлгожо абаа һэн. Иимэ һайхан һанал бодол үдэрһөө үдэртэ зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэжэ эхилбэ. Теэд үгы юумые бии болгохо гээшэ одоо хэсүү даа. Тиибэшье һаань, зоотехник Базар Цыбиковичнай хүшэр дабаан өөдэ зүдхэжэл ябана ха юм. «Манай эндэ нарин нооһотой хони бии болгохоһоо байха, шэрүүлиг нооһотойшье хони үхэжэ шадаа һаамнай болоо юм ааб даа»,—гэжэ холын харгые хараха дурагүйшүүл тэрэ үедэ эрид шууд буруушаадаг байгаа бэлэй.

1936 оной үбэлэй хүйтэн бордоһон соогуур шаргатай мориёо шабхадаһаар, Могойтын аймагай центрһээ хойшоо монсойсо хатарган үгсэшоо һэн. Хүйтэн үбэлэй хашхарһан һалхин энэ хүнэй хүдэр улаан нюур дээгүүр хүр саһаяа ябталха һанаатай шабана. Ондоо бодолдо, үнгэрхэдөө, хэдэн мянгаад монсогор сагаан нэхы нарин нооһотой хонин һүрэгүүдые нюдэндөө зураглажа ябаһан Цэбэгэй Базар хүйтэн дулааниие шье мэдэрнэгүй. Харин тэрэнэй миһэд гэһэн нюур дээгүүр иишэ тиишээ гүйн зурыһан гүйхэн уршалаануудсоогуурнь няалдаһан мүльһэн, хүйтэн саһан хайламсаараа, гол горхондол урдаһаар, барбагар дахынь нооһоной өөрөөр шэргэшэнэ.

Уданшьегүй тэрэл жэлдээ Базар Цыбиковичэй, бэшэшье ударидагшадайнь эрилтээр, колхоздонь баруун тээһээ томо үүлтэрэй нарин нооһотой хусануудые асарһан юм. Үдэр хоногууд, һара жэлнүүд үнгэржэ, нютагай шэрүүн нооһотой хонидой хажуугаар наришатар нооһотой ялагар сагаан хонидшье һалхи һүрин, хада уулын хаяа хормой шэмэглэдэг болобо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн эхилжэ, энэ ехэ хэрэг бага зэргэ һаатабашье, огто зогсошоо үгы бшуу. Дайнай дүүрэмсээр, «Коммунизм» колхозой мэргэжэлтэд болоод, хонишод хэдэхэн саг соо элдэб туршалгануудые хээд байхадаа, алтайн болон асканиин үүлтэрэй хусануудай ашаар гараһан шэнэ үүлтэрэй хурьгадые нютагтаа тэнжээжэ, үшөө ехэ илалта туйлаһан байгаа. Энэнь Базар Цыбиковичтэ, илангаяа, ушарбайгаархидта угаа ехэ баярай һайндэр болоһон юм. Юуб гэхэдэ, 1956 ондо СССР-эй Хүдөө ажахын болоод СССР-эй совхозуудай министерствэнүүдэй комисси эдэ туршалгануудыень шалгажа үзөөд, ехэтэ һайхашаажа. Шэтын область дотор, тэрэ тоодо Ушарбайн «Коммунизм» колхоздо ондоо үүлтэрнүүдһээ үшөө үлүү сэнтэй, шэнэ үүлтэрэй, нарин нооһотой хонид бии болоо, саашадаашье оронойнай зүүн зүгтэ иимэ үүлтэрэй хонидой олошорхонь дамжаггүй гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Теэд Базар Цыбикович нэгэ һанаа алдажа һуняагаагүй, харин бүри сүлөөгүй боложо, энэ олоһон бэдэрһэн «сагаан алтаяа» дам саашань шэнжэлэн, үшөө ехээр абадаг болохые оролдожо эхилбэ.

— Базар гээшэмнай баһа гайхалтайл ажалша хүн юм даа,—гээд гушаад онһоо хойшо Базар Цыбиковичтэй сугтаа хүдэлһэн Базар Гармаевич Санжиев ехэл омогорхон хөөрэжэ һуугаа бэлэй. Теэд, Базар Гармаевич нүхэрөө дурдан һанангүй яаха гээшэб! Энэ оной июнь соо Ага нютагай юрын хүн Базар Цыбикович Цыбиков «РСФСР-эй габьяата зоотехник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэм шуу.

Базар Цыбикович хорёод жэлэй саада тээ Могойтын центрһээ хойшолжо ябахадаа, сагаан торгоор бүрхөөгдэһэн хонин һүрэгөө нюдэндөөл зураглажа ябаа һэмшуу. Харин 1956 ондо Базар Цыбикович, тэрэнэй нүхэдынь, бүхы ушарбайнхид, гурба мянга табан зуун толгой шэнэ үүлтэрэй тобир тарган хонидой тала гүбөөгөөр тангаршаалдажа ябахыень үе-үе һарабшалан хаража байгаа бэлэй. Мүнөөдэр ушарбайнхиднай арбан зургаа мянга гаран нарин нооһото хонидые адуулжа ябана.

Түбшэн даруу зантай энэ хүниие нютаг нугаархиниинь, үхи хүүгэдшье һаа хүрэтэрөө «Манай Базархай» гээд урин дулаанаар нэрлэдэг болошонхой юм. Мүнөө жэлдэ шэнэ үүлтэрэйнгээ арбан зургаа мянган хонин бүриһөө дунда зэргээр дүрбэн килограмм гурбан зуун хорин табан грамм нарин нооһо хайшалаа бшуу. Харин бүхы гушаад мянган хонин бүриинь нооһон гурбан килограмм гурбан зуун граммаар жэгдэрбэ.

Энэ тоое абаад үзэхэдэ, одоошье Базар Цыбиковичнай урданайнгаа «тэбэри тэбэреэр нооһо хайшалдаг болохобди» гэһэн һанал бодолоо хүсэлдүүлжэ эхилбэ бэшэ гээшэ гү?! Теэд иигэжэ өөрһөөнь асуугаа һаамнай:

— Үгы даа... Үшөөшье «тэбэри тэбэреэр» гэжэрхихэ үдыбди, нүхэд! Таба.., зургаа..,—гээд ехэл бодолгото болон хургаа дарадаг юм.

Базар Цыбикович эдэ хэдэн арбаад жэл соо хэһэн бүтээһэн юумэеэ тэмдэглэжэ бэшэжэ байдаг юм. 1960 ондо түб хото Москвада «Нарин нооһотой Забайкалиин үүлтэрэй хонид» гэһэн гаршагтай номынь арба мянган хэһэгээр гараа. Тиихэдэ «Нооһоной фабрика» гэжэ номынь 1962 ондо Шэтэдэ таба мянган хэһэгээр хэблэгдээ. Мүн баһа академик Николаевай «Сибириин нарин нооһотой хонид» гэһэн ехэ ном соонь манай габьяата зоотехнигэй хүдэлмэриин дүршэлэй оролсоһониинь сэдьхэл баясамаар.

Колхозой правлениин урда тээхэнэ «г» үзэгтэл дүрсэтэйгөөр баригдаһан тобхогорхон гэрэй сонхоор гэрэл сасаһан гал һүни орой болотор ялаб-ялаб гэхэнь элихэнээр холоһоо үзэгдэдэг. Теэд Базар Цыбиковичнай гансал өөрынгөө гол мэргэжэлһээ гадна, мүн уран зохёолоортшье һонирходог, бишыхан рассказуудые болоод, дуу шуу бэшэжэрхидэг хүн юм.

— Уран зохёолой һулаһа шүрбэһэ даамайгаар минии мэдэхэ, юрэдөө, юун байхань бэ даа. Булад гуурһанай холохо хухарха бэшэ хадань лэ, саарһан дээгүүр эрсэлээ хүн аабзаб даа,—гээд, «Алтан руно» гэжэ гаршагтай, гараар бэшэһэн нэгэ зузаан дэбтэр стол дээрэ табижархихадань, бидэ ехэтэ һонирхохо баатай болоо һэмди. Мүнөө Базар Цыбикович табин хоёр наһатайдаа Улаан-Үдымнай хүдөө ажахын институтай зоотехническэ факультедтэ хоёрдохи курсадань заочноор һуража байна. Институтай гоё һайхан, ута зал соогуур бүурал толгойто студентын заочно сессидэ ерээд, алхалан ябахань удахаяа болёо.

1944 онһоо эхилээд, Коммунис партиин үнэн сэхэ гэшүүн, ажалша бэрхэ Ушарбайн эрдэмтэн бүхы хэһэн бүтээһэн ажалайнгаа амжалтые арад зондоо, нютагайхидтаа, хоёр гараа дэлгэжэ:

— Энэ бүлта танай хэһэн ажал,—гэжэ ендэр дээрэһээ дохижо байхыень харахадаа, зосоо уярмаар байгаа һэн.

Зоотехнигээр хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо дүшэн жэлэйнгээ ойе ерэхэ 1964 ондо тэмдэглэхэеэ байһан хүндэтэ Базар Цыбиковичэй ажабайдалдань баяр, ажал хүдэлмэридэнь амжалта хүсөөд, «сагаан алтан» Сибирь нютагтамнай сасараг лэ гэжэ юрөөгөөд, энээхэн бишыхан хөөрөөгөө түгэсхэе даа.

Д. ГОМБОДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй габьяата зоотехник Б. Цыбиков шэнэ Забайкалиин үүлтэрэй тулгэнүүдые шалган үзэжэ байна.

Округой эхэнэрнүүдэй түрүүшын спартакиада

Ага тосхондо округой эхэнэрнүүдэй түрүүшын спартакиада һаяхан болобо. Эндэ физкультурна 21 коллективүүдэй 400 шахуу спортсменүүд сугларaa. Хоёр үдэрэй туршада хүнгэн атлетикээр, столой теннисээр, шатараар, золлейболоор, мүн уласхоорондын номоор һур харбалгын мүрысөөн анха түрүүшынхиеэ болоо. Харашэбэрэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозой эбтэй эмхитэй коллектив түрүү һуури эзэлһэн байна.

Эхэнэрнүүд спортивна нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Энэ хадаа спортивна хүдэлмэриин хүдөө нютагта үргэнөөр ябуулагдадаг болоһониие гэршэлнэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛ—СОЦИАЛИЗМЫН ХАНИ

«Дайн сэрэг болюулха, арадуудай хоорондо эб найрамдал байгуулха, элдэб дээрмэдэлгэ, хүсэ хэрэглэхэ ушарые болюулха гээшэ манай ёһотой уг зорилго болоно» гээд В. И. Ленин үшөө Агуу ехэ Октябриин социалис революциин илалтын урда тээ бэшээ һэн.

Марксизм-ленинизмын үзэл суртал, арад зоной аша туһада тогтоогдоһон социалис байгуулалта дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудай түрүү үүргэ тодорхойлно. Атомай хүсые дайн сэрэгтэ хэрэглэнгүй, ядерна энергиие хүн зоной амгалан ажабайдалда хэрэглэхэ, буу зэбсэг бүтэдэниитээрээ гүйсэдөөр хуряаха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Тэрэнэй ашаар хүн түрэлтэнэй ажаһуудалда хэрэгтэй туйлай ехэ эд хэрэгсэл элбэгжэхэһээ гадна, дэлхэйн хүн зоной ажаһуудалые үндэһөөрнь хубилган һайжаруулгые түргэдхэжэ болохо юм.

Ракетно-ядерна буу зэбсэг бии болгоод, тэрэниие саашадань хүгжөөлгэ хадаа дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха асуудалые онсо шухала болгоно. Мүнөө үедэ дэлхэйн дайнай асуудалые хуушанай хэм хэмжүүрээр сэгнэн хаража отто болохогүй. Дай жүрөөдэдэг империалистнуудай ядерна дайнай аюулые тохёолдуулаад байгаа гээшэ һаа, коммунист буржуа хоёрой, бурхангүйшүүл һүзэгтэйшүүл хоёрой гү, али солдат үхибүүн хоёрой хоорондо илгаа байхагүй. Ядерна дайнай дүлэн соо хэдэ миллион хүн зон шатан хосорхо бшуу. Тиимэ дайн мүнөө үе сагай хүнһөө гадна, ерээдүйн хүн зондо аймшагтай муухай хохидол ушаруулха байна.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ өөһэдынгөө революционно стратеги болон тактикые зохёоходоо, коммунис партинууд сэрэгэй техникын хүсэ шадалай ехээр хубилһаниие хараадаа абангүй байха аргагүй байба. Хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгые бүхы талаһаань тодорхой һайнаар сэгнэжэ үзэһэн ушар империализмын ээрхэг түримхэй политикада эсэргүү эрид шууд хэмжээ абаха арга уласхоорондын революционно хүсэнүүдтэ олгоо.

Хүн түрэлтэнэй хуби заяанай хэрэг болоһон энэ хараа шугамые Хитадай коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэд «аймхай ядуу», «революцида урбаһан» хэрэг гэжэ тоолоно. Эдэ хүтэлбэрилэгшэд атомна бомбые «саарһаар хэгдэһэн эрээн гүрөөһэн» гэжэ тоолоод, термоядерна дайнай үнэһэн тоборог дээрэ «хэмжээгүй ехэ хүгжэлтэтэй общество» байгуулхаар хараална. Советскэ Союзда эсэргүү политика ябуулжа ороһон хитадай хуушанай үзэл баримталагшад дуулдаагүй хуурмаг юумэ һанаашалдаг болоо: ондо ондоо социальна системэтэй гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха Ленинэй политикые «дарлагдагша ба дарлагша ангинуудай зэргэ оршохые батадхана» гэһэн болгоод хазагайруулна.

Арад зоной хүсэндэ этигэдэгээ хооһон хэлээр шашаад, КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд дайнай болохо үгынь империалис гүрэнүүдэй генеральна штабуудһаа дулдыдадаг, гүс асуудалаар арадууд өөһэдынгөө шиидхэхы үгэ сэхэ хэлэхэ аргагүй гээд мэдүүлнэ. Үшөө 1960 ондо В. И. Ленинэй түрэһөөр 90 жэлэй ойдо зорюулһан статьянууд соогоо Хитадай теоретигүүд мүнөөнэй үе сагта «империализмын, дайн болон революцинуудай үе саг» гэһэн сэгнэлтэ үгөө һэн. Иимэ тобшололһоонь: нэгэдэхеэр, социалис бэшэ, харин капиталис системэ мүнөө үе сагай гол фактор болоно; хоёрдохёор, дэлхэй дээрэ капитализмын байһан сагта дайн, нэн түрүүн дэлхэйн дайнууд зайлашагүй болохо юм гэжэ ойлгогдохо болоно.

Дэлхэйн шэнэ дайнай зайлашагүй болохо байһан тухай Хитадай хүтэлбэрилэгшэд сэхэ хэлэдэг боложо байна. Өөрынгөө энэ хуурмаг «теориие» дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй туг болгохые тэдэнэр оролдоно. Милитаризмда эсэргүү тэмсэлэй арга боломжые буруугаар сэгнэлгэ, ондо ондоо системэтэй гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха талаар Ленинэй политикые худал хуурмагаар хубилгаха, дэлхэйн дайн зайлашагүй болохо гэһэн идхалга хадаа империализмые амадаад, эб найрамдал хамгаалжа шадаха революционно хүсэнүүдэй ехэ ургалтые КПК-гай хуушанай үзэл баримталагшад обёорногүй гэжэ гэршэлэн харуулна.

Социализмда аша туһатай бүхы хубилалтанууд дэлхэйн термоядерна дайе уридшалан сараха зорилготой нягта холбоотой. Империализмын политикые социализмын байгуулһан уласхоорондын харилсаанай шэнэ ёһо гуримуудай илаха арга боломжын бии болоһые бидэнэр өөһэдынгөө нюдөөр хаража байнабди. Тэдэ ёһо гуримуудынь гэхэдэ, эб найрамдал, адли тэгшэ эрхэ сүлөө, арадуудай өөһэдын гүрэн түрэтэй болохо, бүхы оронуудай бэеэ даанхай байдалые хүндэлхэ хэрэг болоно. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ ямар зам бииб гэхэдэ, одоол ондо ондоо системэтэй гүрэнүүдэй зэргэ оршон байха политика мүн.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон байха Ленинэй политика — дайн сэрэгтэ, империализмда эсэргүү хүсэнүүдые элсүүлхэ дайшалхы программа, мүнөө үеын хүн зоной ажабайдалда дайнай аюул тохёолдуулхагүй, капитализмтай түүхэтэ мүрысөөндэ социализмын илалта туйлаха программа мүн болоно.

Ондо ондоо системэтэй гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байха үедэ дэлхэйн революционно хубилалтануудай шууд түргөөр урагшаа дабшажа байһаниие гэршэлдэг жэшээ баримта олон. Дайнда эсэргүү тэмсэлэй ашаар дэлхэйн социалис системэ өөрынгөө хүгжэлтын шэнэ шатада орохой. Советскэ Союзда коммунизм байгуулга амжалтатайгаар ябуулагдана. Аха дүү хани барисаата бусад гүрэнүүд социалис общество байгуулха замаар амжалтатайгаар дабшана. Амгалан ёһоор зэргэ оршон байха политикын урэ дүнгүүд капитализмтай экономическа мүрысөөндэ социалис системын горьтой ехэ амжалта туйлаха арга олгоо. Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ социалис гүрэнүүд империалистнуудай контрреволюци хэхэ һэдэлгэнүүдые оло дахин хойшо татаһан байха юм.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон байха политика национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дэбжэлтэдэ туһална. Энэ политика бэелүүлгын үндэһэ һуури дээрэ Ази, Африка, Латиин Америкын таби гаран оронууд национальна бэеэ даанхай гүрэн түрэтэй болоо. Сүлөөрһэн гүрэнүүдтэ эб найрамдал яаха аргагүй шухала хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, тиимэ гүрэн бүхэнэй урда экономикоёо хүгжөөхэ, хэдэн зуун жэлэй гээгдэлые усадхаха, бэеэ даанхай политическэ байдалаа бэхижүүлхэ талаар тон бэрхэшээлтэй, хүшэр зорилгонууд табигдана.

Һүүлэй һүүлдэ амгалан ёһоор зэргэ оршон байха ушар капиталис системэһээ зарим гүрэнүүдэй революционно хүсэнүүдэй мултаран һалаха арга боломжо байгуулна. Коммунис партинуудай дээрэ үргэһэн эб найрамдалай туг марксист-ленинецүүдтэ хүсэ ехэтэй политическэ арминуудые байгуулха арга олгоно. Тиимэ хүсэнүүдэй урда империализм ямаршье һаад хэхэ шадалгүйдэнэ бшуу.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ мүнөөнэй революционно гол хүсэнүүдэй нэгэдэмэл фронт бэхижэн хатуужана. Мүн дэлхэйн революционно хубилалтанууд амгалан ёһоор зэргэ оршон байха политикада илалта туйлаха арга олгоно. **«Мүнөө үедэ эб найрамдалай түлөө тэмсэл социализмын түлөө тэмсэлэй гол шухала арга нүхэсэл болоно. Хүдэлмэришэн ангиин революционно хүдэлөөнэй, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй нэгэшье асуудал мүнөө эб найрамдалай, дэлхэйн термоядерна дай зайсуулхын түлөө тэмсэлтэй холбоогүй, амяаран харагдаха ёһогүй»** гээд Н. С. Хрущев хэлэһэн байна.

Пекинэй теоретигүүд энээниие обёорон харахые хүсэнэгүй. Гадна дайн сэрэг болон эб найрамдалай асуудалнуудаар өөһэдынгөө алдуутай һанамжануудые Советскэ Союзай, мүн бусад социалис гүрэнүүдэй

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Хилын саанаһаа

ГДР-тэ болоһон һунгалтын эсэсэй дүнгүүд

БЕРЛИН, октябриин 23. (ТАСС). Республика дотор Арадай палатада болоһон һунгалтын эсэсэй дүнгые ГДР-эй һунгуулиин центральна комисси мүнөөдэрэйнгөө заседани дээрэ баталһан байна. Хуулиин ёһон һунгалтын үедэ наринаар сахигдаа гэжэ комисси тэмдэглээ.

ГДР-эй Арадай палатын һунгалтын үедэ дуугаа үгэхэ эрхэтэй 11.621.158 эрхэтэд хамта дээрээ бии байгаа. Тэдэнэй 11.533.859 хүниинь гү, али 99,25 процентнь дуугаа үгөө. Бюллетеньнүүдэй 99,96 процентнь үнэнтэ, 0,04 процентнь үнэнтэбшэ гэжэ тоологдоо.

Национальна фронтын кандидадуудай түлөө һунгагшадай 99,95 процентнь дуугаа үгөө, 0,05 процентнь арсажа дуугаа үгөө.

Мүнөө үедэ Баруун Германида байһан ГДР-эй 28.119 эрхэтэд Арадай палатын һунгалтада хабаадалсаа.

Замбуулинай баатарнуудые варшавынхид амаршална

ВАРШАВА, октябриин 23. (ТАСС). ПОРП-гэй ЦК-гай болон Польшын правительствын уряалаар замбуулинай баатарнууд В. В. Терешкова, В. Ф. Быковский мүнөөдэр Варшавада ерээ. Польшын ниислэлэйхид алдарта космонавтнуудые хани халуунаар амаршалаа. Океньчедэхи аэродром дээрэ суглараад байһан хэдэ мянгаад варшавынхид тэдэниие нэрьесэ альга ташан уттаа.

ПОРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн И. Лога-Совиньский Польшын арадай зүгһөө замбуулинай баатарнуудые амаршалаа. В. В. Терешкова, В. Ф. Быковский харюугай үгэнүүдые хэлээ.

Замбуулинай баатарнуудай портредүүдээр, «Дэлхэй дээрэ анха түрүүлэн замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэжэ ороһон совет хүнүүдтэ алдар соло», «Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхын орондо одо мүшэд тээшэ нисдэдэг болоё» гэһэн үгэнүүдые бэшээтэй транспарантнуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн Варшавын үйлсэнүүдээр ябахадань, городой хэдэн зуу мянган хүн зон космонавтнуудые баяр баясхалантайгаар амаршалаа.

МНРП-гэй ЦК-гай уряанууд

УЛААН-БААТАР, октябриин 23. (ТАСС). Агууехэ Октябриин социалис революциин 46 жэлэй ойдо зорюулжа, Монголой Арадай-революционно партиин ЦК-гай гаргаһан уряануудые «Үнэн» газетэ мүнөөдэр толилоо. Коммунизм амжалтатайгаар байгуулжа байһан агууехэ совет арадта аха дүүгэй халуун амаршалга МНРП-гэй ЦК хүргэнэ, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн манлай болгшю КПСС-эй хүндэлэлдэ, монгол болон совет арадуудай хэтэ мүнхын хани барисаанай, харилсаа холбооной хүндэлэлдэ зорюулһан юрөөл табина гээд уряанууд соо хэлэгдэнэ. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай Москвада баталагдаһан договор—эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй бодото үрэ дүн уряанууд соо үшөө дахин ехээр һайшаагдана.

Империализм болон колониализмда эсэргүүсэн, капиталай дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө, национальна эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан арадуудта МНРП-гэй ЦК амаршалга хүргэнэ гээд уряанууд соо хэлэгдэнхэй.

МНРП-гэй ЦК хадаа социалис оронуудай амгалан ёһоной гадаадын политикада зорюулан юрөөл табина, орон доторо социалис общество байгуулхын тулада эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллахыень монгол арадые уряална.

Хоёр жэлэй туршада

Республикымнай хэлхеэ холбооной һалбари һүүлэй хоёр жэлэй туршада улам үргэдхэгдэн хүгжөөгдэбэ. Дэрээнэй, Хурамхаанай, Хүрбын, Борьёогой, Бэшүүрэй, «Эрдэм» болон бусад совхозуудые телефонтой болгохын тулада 5 мянган километртэ утаһан татагдаа. 1000 километр зайда столб бодхоогдожо, линии бии болгогдоһон байха юм. Хүдөө нютагуудта телефоной 28 автомат станци тодхогдонхой. 60 кабельна аппаратура, телефоной 16 канальна аппаратура газар доогүүр татагдажа ашаглагдаа.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин шэнэ управлениинуудые телефон харилсаагаар хангахын тулада шэнэ шэнэ лининүүд татагдаһан байна. Тэрэшэлэн управлениин шэнэ центрнүүдэй хэлхеэ холбооной һалбаринууд түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлдэг болоо. Радио-дамжуулгын хуушан түхеэрэлгэнүүд шэнэдхэгдээ.

Республика соомнай хэлхеэ холбооной 34 отделени нээгдэнхэй. Гадна нүүдэл 4 отделени нээгдээд, 32 һуурин газарнуудые хангана.

Һуурин газарнуудые радиотой болгохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ. Тиигэжэ хоёр жэлэй хугасаада 36 тосхон радиотой болгогдоһон байна.

Улаан-Үдын АТС ойрын жэлнүүдтэ үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Каменск, Кабанск, Закаменск, Петропавловка зэргын город, тосхонуудай хэлхеэ холбооной хэрэгсэл шэнэдхэгдэхэ, һэльбэгдэхэ, улам хүсэтэй болгогдохо байна.

Н. Хазагаев.

Хүршэнэрэй туһаламжа

Зэдын аймагай Бургалтайн сельпогой хүдэлмэрилэгшэд энэ зун малай тэжээл бэлэдхэлгын үедэ шефтээ абаһан «Мир» колхоздо олоороо туһалба. Сельпогойхид колхозой хонишон Данзанима Банзаракцаевай отарада үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ шанар һайнтайгаар бэлэдхэжэ үгэһэн байха юм. Тэдэнэр 8 һүри бодхоогоо.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ сельпогой хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Мункуев, Цыденов, Гармаев, Гармаева, Будаева болон бусад оролдосотойгоор ажаллаһан байна. Эрхим хүдэлмэриингөө түлөө энэ коллектив колхозой хоёрдохи отделениинхидэй баясхаланда хүртэбэ.

Д. Бадмаев.

АЛЖИР МАРОККО ХОЁРОЙ ХИЛЭ ДЭЭРЭХИ БАЙДАЛ

АЛЖИР, октябриин 23. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Алжир Марокко хоёрой хилэ дээрэхи байдал шахардуу шанга зангаараа. Үсэгэлдэр Хасси-Бейдэ болон Тинджуб шадар Алжирай частьнууд Мароккын сэрэгүүдтэй шанга байлдаа хээ.

Үсэгэлдэр болоһон пресс-конференци дээрэ Алжирай гадаадын хэрэгүүдэй министр Абдель Азиз Бутефлика иигэжэ мэдүүлээ: «Буудалдаа зогсоохо тухай хэлсээ баталжа шадаагүйбди. Шуһа адхаралга үргэлжэлһөөр. Гэбэшье хэлсээ хэжэ арсалдаа болюулхын тулада бидэнэр урда мэтэ ехэ оролдолго гарганабди».

Хилын арсалдаа гуримшуулхын тулада гурбан гүрэнэй—Мароккын, Алжирай болон Эфиопиин эгээн дээдэ тушаалтай хүтэлбэрилэгшэдэй конференци зарлаха тухай Эфиопиин хаан Хайле Селассие 1 гэгшын дурадхалые Алжирай правительство зүбшөөнэ гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Алжир Марокко хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ болоһон арсалдаан хадаа Африкын дотоодын арсалдаан болоно, тиимэһээ Африкын гүрэнүүдэй өөһэдынь хүсэнүүдээр шиидхэгдэхэ ёһотой гээд Бутефлика мэдүүлээ.

Африкын нэгэдэлэй организацида Алжир хандаба

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 23. (ТАСС). Африкын нэгэдэлэй организацида хабаададаг оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдтэ эльгээгдэһэн телеграммын текстые Алжирай гадаадын хэрэгүүдэй министерство мүнөөдэр толилоо. Марокко Алжир хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ тохёолдоһон мүнөөнэй арсалдаа шиидхэхын тулада тусхай заседани яаралтайгаар зарлахыень тус телеграмма дотор гүйгдэһэн байха юм.

Эблэрүүлгын комисси Алжир оробо

КАИР, октябриин 22. (ТАСС). Алжир Марокко хоёрой хоорондохи хилэ дээрэхи арсалдаа гуримшуулхын тулада араб оронуудай лигиин советэй шиидхэбэреэр һаяхан байгуулагдаһан эблэрүүлгын комиссиин гэшүүд Алжир орохоёо энэ үглөөгүүр Каирһаа гараба. Араб оронуудай лигиин генеральна секретарь Абдель Халек Хасуна болон бусад араб оронуудай түлөөлэгшэдһөө энэ комисси бүридэнэ.

Танганьикын бэеэ даанхай болоодүй байхадань, орон дотор медицинын эмхи зургаанууд үгы шахуу байһан. 20 мянган хүнүүдтэ нэгэ врач хүртэдэг һэн. Мүнөө медицинын центрнүүд, госпитальнууд баригдажа байна. 80 гаран эмнэлгын газар баригданхай. Нютагайнь зонһоо медицинын кадрнууд бэлэдхэгдэнэ. Зураг дээрэ: Танга райондо һурагшадые үзэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Фидель Кастро үгэ хэлэбэ

ГАВАНА, октябриин 22. (ТАСС). Кубын премьер-министр Фидель Кастро үсэгэлдэр дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Энэ үгэнь радио болон телевидениэр дамжуулагдаһан байна.

Хүсэтэ һалхи шуурганай болоходо орондо ехэ хохидол үзүүлэгдэһэн тухай Кастро дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Һалхинай үедэ мянга гаран хүн үхөө, Ориенте провинцида кофиин ургасын 30—50 процентнь гэмтээгдээ гэжэ Кастро заагаа.

Һалхи шуургантай тэмсэхэдээ, ажалшадай баатаршалга гаргаһыень Фидель Кастро үндэрөөр сэгнээ, хүнүүдые абарха, гэмтэгшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар нютагай партиин органуудай шиидхэхы үүргэ дүүргэһыень онсолон тэмдэглээ. Кубын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй болон элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй энэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэһыень премьер-министр тэмдэглээ.

Энэ хүндэ хүшэр үедэ хохидолдо дайрагдаһан провинцинуудта бүхы оромнай туһаламжа үзүүлээ. Дэлхэйн бүхы оронууд, илангаяа социалис гүрэнүүд, Кубада ехэ туһаламжа үзүүлээ гэжэ Кастро хэлээ.

Аралые экономическа талаар хашажа байха мүртөө, Улаан Хэрээһэнэй нэрээр Кубада туһаламжа үзүүлхые дурадхаһан Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэдэй билдагуушалгые Фидель Кастро элишэлээ.

Һалхи шуурганай хойшолонгуудые усадхаха хэмжээнүүд тухай Кубын премьер-министр тогтожо хэлэһэн байна.

Оронойнгоо экономикые хүгжөөхын тулада зоори зөөшөөе гамтайгаар, үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхые Фидель Кастро үгынгөө түгэсхэлдэ уряалаа, һалхи шуурганһаа уламжалан тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые Кубын арад амжалтатайгаар дабажа шадаха гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Президент Сукарнын декрет

ДЖАКАРТА, октябриин 23. (ТАСС). «Нациин ажабайдалда гай түбэг татахаар» һүйдхэлтэ ябуулганууддые зайсуулха тухай президент Сукарнын декрет мүнөөдэр газетэнүүдтэ толилогдоо. Гүрэндэ эсэргүү гэмтэ ябадалай хүшэр хүнүүдые хараада абан, һүйдхэл хэһэнэй түлөө декредэй ёһоор хэһээлтын гурбан хэмжээн: саазалан алаха, бүхы наһаа соонь гү, али 20 жэлдэ түрмэдэ һуулгаха хэмжээнүүд хараалагданхай.

Японой парламент тараагдаба

ТОКИО, октябриин 23. (ТАСС). Японой правительство мүнөөдэр парламентые тараагаа.

Уншагшадай асуудалда харюу

Далайн шуурган тухай

Далайн шуурганай хаана, хайшан гэжэ болодог түүхэ тухайнь тайлбарилжа үгэхые гуйжа нүхэр Шадаев манай редакцида хандаа. Энээндэ үгтэһэн харюу доро толилбобди.

Илангаяа шанга, хара һалхин тропическа циклонтой холбоотой байдаг. Тиимэ һалхин Карибска далайда (тропическа һалхин), Японой болон Хитадай далайнуудта—тайфун һалхин — хүрилэн тэндэһээ эхилдэг.

Тайфун гэжэ һалхин Алас-Дурна зүгые дайрадаг байха юм. Энэ һалхин час соо 90 километр хурдан хүсэтэйгөөр үлеэдэг. Тиихэдээ шуурганаар үдэшэгдэжэ, аадар ородог, тэнгэри дуугардаг байна. Япон зон тайфун һалхин тухай һайса мэдэнэ. Һүртэ «луу» тэнгэриһээ буухадаа тиимэ һалхи хүдэлгэнэ гэдэг.

Тропическа циклоной эхилдэг газарта намдуу байдаг. Һалхин хүдэлхэдөөшье удаан байдаггүй, таларад гээд сэлмэдэг. Тиигэжэ байтараа хүсэ абажа шангадаха. Тиихэдээ шэглэлээ һэлгэжэ, нэгэ зүг баридаг. Хуй-һалхин, тайфун болоходоо, дайраһан дайда дээрэнь байһан юумые ехээр һүйдхэн һандаргадаг гээшэ. Ехэнхидээ тропическа циклон июльһээ октябрь хүрэтэр ходо болодог байна. Тиимэ һалхин сентябрьда оло дахин үзэгдэдэг байха юм. Номгон океанай оршондо жэл соо дунда зэргээр 20 шахуу тайфун элдэб хүсэтэйгөөр болодог. Атлантикада 12—13 дахин шанга һалхин болодог. Урдань тайфун болон хара һалхиие кораблиин нэрээр нэрлэдэг байһан. Мүнөө метеорологууд жэлэй эхиндэ эхэнэрнүүдэй нэрэтэй список зохёодог. Тиигээд жэл дотор болоһон онсын ехэ хүшэтэй тропическа циклонуудые тэрээгээрээ нэрлэдэг заншалтай.

Метеорологиин түүхэ уларилай «аалигүй» үзэгдэлнүүд тухай бэшэгдэһэн хуудаһануудтай. 1780 оной октябриин 10-да Америкын эрье шадар Атлантическа океанда болоһон ехэ хуй-һалхиие эрдэмтэд «агуу хүшэтэ һалхин» гэжэ мүнөө болотор түүхэ домогто оруулһаар байдаг. Тэрэ һалхинда далай дээрэ дайрагдаһан далбаатай (парустай) корабль сүм уһанай оёор руу хүмэрин шэнгэһэн юм. Тэрэ һалхин Антильска олтирогуудые дайран, үеын үедэ ургажа һууһан модонуудые үндэһөөрнь урбалдуулан унагаажа, шулуун байшангуудые һамна бала сохиһон түүхэтэй. Тэрэ олтирог шадар байһан Англиин бүхы флот уһанда шэнгэһэн байна.

Мартиникэ гэжэ олтирог дээрэхи хэдэн жэжэхэн город һандарһан, тэрэнэй эрье шадар байһан французска транспортна 40 гаран судна хосорһон юм. Барбадос олтирог дээрэхи бүхы городууд дэлхэйн нюруу дээрэһээ хамагдан, далай руу хаягдаһан байха юм. Тэндэ хэдэн арбаад мянган хүн үхөө. Тэрэ һалхинай хүсэндэ хүн болон мал дээшээ агаарта хөөрэн хиидэһэн байна.

Америкэдэ шанга һалхин болодог. Жэшээнь, 1955 ондо Изабелла гэжэ хүсэтэ һалхин Шэнэ Орлеан городые оройдонь шахуу һандаргаһан байха юм.

Байгша оной сентябриин 30-һаа октябриин 9 хүрэтэр Карибска далай дээрэ «Флора» гэжэ һалхи шуурган буужа, Кубада, Ямайка, Гаити болон бусад олтирогууд дээрэ ехэ хохидол ушаруулаа.

Намдуу, һалхигүй байдаг газарнуудта шанга шанга һалхин болодог. Гээшье һаа, тэрэ һалхин тропическа һалхинда орходоо хүсэ багатай, шииг нойто хомортой байдаг гээшэ.

1824 ондо Нева мүрэн дээрэ болоһон һалхин тухай дурдангүй гарахын аргагүй. Тэрэ һалхин Нева мүрэнэй уһые һабаһаань халяаһан, урадхалыень гэдэргэнь тэхэрюулһэн байна.

Балклавскда болоһон хара һалхин баһал түүхэ домогто оруулагдана. Тэрэ хадаа үнгэрһэн зуун жэлдэ Севастопольско кампаниин үедэ болоһон. Зуун пушкатай линейнэ корабльнуудые далайн хүсэтэ һалхин дайража, тэдэниие байса хабсагай паншан тоборог болгоһон байна. Булад якорьта баригдажа байһан корабльнууд гэнжэеэ абаахайн шүлһэн шэнгеэр таһа уда татаа. Якорьһаа мултарһан англо-французска флодой суднанууд Хара далай дээгүүр намнагдан, бэе бэеэ нэшэлсэһэн байха юм. Судна, корабльнуудые оруулжа байлгадаг гүнзэгы сөөрэмүүдэй дээгүүр корабльнуудай мачтанууд харагдаа. Тиигэжэ ородууд өөһэдөө корабльнуудые уһанда шэнгээжэ, Севастополь хударуу дайсадай корабльнуудай орохо замые хааһан байна. Һалхин корабльнуудай нэтые далайн оёорһоо гарган, уһан соогуур туугаа.

Тиихэ үедэ эрье дээрэ юун болоо гээшэб. Сэрэгэй лагериин майхануудые һалхин таһа уда хатан, газар дээгүүр хиидхүүлээ. Үнтари хэбтэри, хубсаһа хунар, боошхо, модон, хүн, морин һалхинда туугдаа. Тиигэжэ эзэмдэгшэд асари хүсэтэй хамуураар хамагдаһан байна.

Сүл губи газарнуудта болоһон һалхин элһэ шорой агаарта үргэн дэгдээдэг. Тиихэдэнь наран тооһо шоройдо халхалагдан, газар дээрэ бүтүү харанхы болодог. Огторгойдо үргэгдэһэн элһэн мушхаран эрьелдэхэдээ абяа гаража, газар дээрэ адхардаг. Тиихэдээ худаг, ургамал болон бусадые даражархидаг байха юм. Манай үе саг хүрэтэрхи 500 жэлэй үедэ Сахарада персидскэ 50 мянган сэрэгэй үхэһэн тухай түүхэдэ бэшэгдэдэг. Тэдэ сэрэг Сахарын губиие гаталжа ябатараа, хуй-һалхинда дайрагдажа, тэрээндэ дарагдашаһан гэхэ.

СССР-тэ эгээн ехэ һалхитай газар гэхэдэ, Мархотско дабаан болоно. Тэндэ зүүн хойноһоо «бора» гэжэ нэрлэгдэдэг секунда соо 40 метр түргэн хүйтэн һалхин буудаг. Манай республикада Байгал дээрэ ехэ һалхин хододоо үзэгдэдэг. «Сарма» гэжэ хүйтэн, хара һалхин ехэ дайда эзэлэнгүй, Байгалые хүндэлэн зурууд үлеэжэ гарадаг.

XX зуун жэлэй эхиндэ нэгэтэ намар пароход «Сарма» һалхинда дайрагдажа, Байгалда шэнгэшэһэн ушар мэдээжэ.

Байгалай үмэнэхи нютагуудта энэ далай тээһээ хүсэтэй һалхин үлеэдэг. Илангаяа тэрэ һалхин хабарай сагта үзэгдэдэг. Зарим газарта богонихон аад, тооһо шорой үрьюулэн һалхидаг. Тиимэ һалхинда дайрагдаһан газарай хүрьһэн хобхо үлеэгдэдэг байна.

Ин. Котов.

ЭБ НАЙРАМДАЛ—СОЦИАЛИЗМЫН ХАНИ

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

гадаадын политикын хэлсээнүүдтэ һаад түбэг болгохые оролдоно. Һүүлэй үеын эгээл шахардуу байдалай нэгэн байһан Карибска далайн оршондо тохёолдоһон бэрхэшээлтэ үедэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй гаргаһан муухай аашые мартахаар бэшэ. Тиихэдэ Советскэ правительствын тон зоримгой, холын хараата хэмжээ ябуулгые зорюута буруушааһан КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд Куба дээрэ ядерна бомбо тэһэлхые уряалжа байһан Америкын «галзуунуудтай» адли болоһон байна. Мүнөө үедэ Пекинэй хобуушад агаарта, замбуулинай дайдада, мүн уһан доро атомна туршалга болюулха тухай договор тушаа империализмын эгээл муухай эзэрхэг түримхэйшүүлтэй адли һанамжа баримтална.

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, гүйсэдөөр хуряахын түлөө, ядерна туршалгануудые болюулхын түлөө тэмсэл—СССР-эй, мүн аха дүү бусад оронуудай гадаадын политикын гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Буу зэбсэг хуряан абалгаар социалис гүрэнүүдэй хараа бодол империализмда яаха аргагүй эсэргүү, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол шухала эрилтые гүйсэд харюулна. Иимэ хараа бодол мүнөө сагай революционно бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэмэл фронтые бэхижүүлхэһээ байха, империализмда сэхэ сохилто болжо үгэнэ. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, гүйсэдөөр хуряаха талаар советскэ программа бэелүүлхэ гээшэ оронуудай хоорондо дайн сэрэгэй болохо гол шалтагааниие үгы хэлгэ болоно гээд коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй (1960 он) зүблөөнэй Мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн байна.

Москвагай договор — гүрэнүүдэй түргөөр зэбсэгжэлгые болюулха талаар тон бэрхэшээлтэй зорилгын түрүүшын алхам мүн. США Англи хоёрой энэ договорто гараа табиһан ушар ехэ юумэ тайлбарилна гээшэ. Энэ шухала асуудалаар баруун гүрэнүүдэй хэлсээ баталха хэрэгтэ арсалта хээд лэ байха аргань һалаа. Иигэжэ ядерна тэһэрэлгын аюултай хойшолонгууд усадхагдажа эхилбэ. Москвагай договорой политическэ талаар эгээл шухала юумэнь юуб гэхэдэ, «хүйтэн дайнһаа» холодожо, амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха политикын ехэ илалта тээшэ дабшагдаба. Москвагай договорые уласхоорондын олониитын үргэн дэмжэлгээр угтахадань, империализмын дай жүрөөдэгшэд уур сухалаа хүрэнэ.

Ядерна туршалга болюулха тухай Москвагай договор Хитадай можо болгшодой ленинизмдэ эсэргүү хараа бодолдо баһал шанга сохилто болоо. Энэ ушарта уласхоорондын коммунис хүдэлөөе марксизм-ленинизмын творческо замһаа хазагайруулан, арад зонһоо таһарһан, хуушанай үзэл баримталһан, ревизионизмын буруу харгыда оруулхые һэдэһэн КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд улам ехээр гаарана.

Эб найрамдалай түлөө революционно хүсэнүүдэй тэмсэлэй түүхэһээ ехэ һургаал абамаар. Эб найрамдалай хэрэгэй социалис хүсэнүүдэй ургалтатай нягта холбоотой байһаниие тэрэ түүхэ харуулна. Социализмын, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан арадуудай үнэн хани—эб найрамдал гээд Советскэ правительствын сентябриин 21-нэй Мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн байна.

Н. ШИШЛИН,
(ТАСС).

КУБА ТУХАЙ ДУ…

Хүгжэмынь Б. ЦЫРЕНДАШИЕВАЙ

Үгэнь Даши ДАМБАЕВА…

Хархис дайсад, Куба, шамда
Хатуу гэнжээр занаад ерээ.
Баатар арадш үсэд шанга—
Баяр жаргал юрөөн тэмсээ.
Хүдэр Кастрын уряал дохёо
Хүсэн түгэс хүбүүдш шагнаад,

Газар дэлхэйн түшэг һана…
Галта могой хамха сохёо…
Хэбэд номин шинии дайда…
Хэтын золой зула шэнгеэр…
Уряал гимнын хүгжэм дор…
Улаан тугууд даллан бай…

Хойто-Байгалай консервэ

Хойто-Байгалай загаһанай комбинадай фабрикатна цехэй хүдэлмэришэд октябриин урда тээхи эдэ үдэрнүүдтэ эршэтэй шангаар ажаллажа байна. Тэдэнэр загаһанай консервэ олоор гаргажа, республикынгаа болон оронойнгоо ажалшадта эльгээхээр бэлэдхэбэ.

Тус цехэйхид хахад миллион баанха загаһанай консервэ тээжэ һаяхан ябуулаа. Консервэ гаргалга, хайр… хэлгэ дээрэ нүхэд Заг… Григорьева, Медведчикова… липпова болон бусад һай… хүдэлмэрилһэн байна. Т… жэ эдэ түрүүшүүл үдэр… рингөө нормо 120—140 … цент дүүргэһэн байха юм.

Х. Никола…

Редактор Ц. ОЧИРО…

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-3…, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00560. Зак. № 5629.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной октябрин 25.